

Istina će vas osloboditi

Okvirni pravilnik za katoličku crkvu u Austriji

Mjere, regulative i pomoć u orijentaciji
protiv zlostavljanja i nasilja
Drugo, prerađeno i dopunjeno izdanje (2016.)
Skraćena verzija teksta

Dio A – Uvodne napomene

Dio B – Okvirni pravilnik

Dio C – Pravila za postupanje

Dio D – Dopune

Impresum

Austrijska biskupska konferencija 1010 Beč,
Wollzeile 2
2. prerađeno i dopunjeno izdanje, Beč 2016.

*Za lakšu čitljivost teksta nisu upotrijebljene gramatičke
forme za oba pola. Oznake koje se odnose na osobe
nezavisno od odabrane forme važe za osobe oba pola.*

Uvod

Oдношенje prema zlostavljanju i nasilju u crkvi Posljednjih godina je u svim austrijskim dijecezama došlo do više pokušaja i inicijativa koji se tiču odnošenja prema zlostavljanju i nasilju u crkvi. U svim dijecezama su na primjer osnovani uredi pravobranitelja koji služe kao nezavisni kontaktni centri za žrtve zlostavljanja i nasilja u crkvi.

Intenzivni rad sa djecom i omladinom u crkvenim institucijama, a pogotovo u župama pokazuje da se radnicima u pastoralu djece i omladine daje opravdano povjerenje. Kako bi se to povjerenje zadržalo i ubuduće, crkva u Austriji se i dalje intenzivno zalaže za prevenciju, a u slučaju zlostavljanja pruža brzu i efikasnu pomoć za žrtvu i brine da počinioci snose konzekvence.

U proljeće 2010. godine se crkva zbog otkrivanja zlostavljanja i nasilja u crkvenim institucijama ponovo morala suočiti sa tom problematikom.

Austrijska Konferencija generalnih vikara je sa radnicima iz ureda pravobranitelja i dijeceza izradila temeljni tekst¹ kojem su austrijski biskupi do skupštine u proljeće 2010². dali punu saglasnost. Nakon toga su biskupi dali zadatak projektnoj skupini³ da za cijelu Austriju izradi regulative za odnošenje prema zlostavljanju i nasilju u crkvi pri čemu su kao temelj služile odredbe koje važe u glavnoj dijecezi Beču.⁴

austrijski biskupi su dali svoju saglasnost za taj pravilnik i proglasili ga obaveznim za katoličku crkvu u Austriji te pozvali konferenciju poglavara muških redova i udruženje ženskih redova Austrije da prihvate odredbe za svoju oblast.⁵

Taj okvirni pravilnik jasno kazuje da crkva osuđuje svaki oblik zlostavljanja i nasilja i da će se odlučno boriti protiv njih. Konkretno odredbe i procedure među ostalim

jasno utvrđuju da zlostavljanje ni pod kojim uslovima nije „beznačajan prekršaj“. U teškim dokazanim slučajevima dapače predstavlja razlog za završetak crkvene službe.⁶

Sada objavljene regulative predstavljaju važan doprinos za sprečavanje zlostavljanja i nasilja i za profesionalno i konzekventno postupanje u slučaju prekršaja. Tako bi se mogla ojačati vjerodostojnost crkve.

Bitno je da se sada izrađeni i dovršeni okvirni pravilnik sprovede putem konkretnih koraka u svim institucijama katoličke crkve u Austriji. Na to nas potiče i papa Benedikt XVI.: „Želimo učiniti sve da više nikada ne dođe do takvog zlostavljanja ... Protekle događaje vidimo kao zadaću pročišćavanja koja nas prati u budućnost ...“⁷

Neka Duh Sveti prati cijelu sprovedbu ovog pravilnika svojim svjetlom i jasnoćom.

Mariazell, 21. jun 2010.

Blagdan Sv. Alojzija Gonzage

+ *Christoph Kard. Schönborn*

Kardinal Dr. Christoph Schönborn

Predsjednik Austrijske biskupske konferencije

1 25. februara 2010., Salzburg

2 Proljetna plenarna skupština od 1. do 4. marta 2010. u St. Pölten

3 Vidi dio C poglavlje 7.

4 Pomoć: Sprečavanje seksualnog zlostavljanja, Beč 2006.

5 Ljetna plenarna skupština od 21.–24. juna 2010. u Mariazelli; za obaveze usp. kan. 447. i 455. Zakonika kanonskog prava.

6 Pod tim se podrazumijeva: kraj glavne ili honorarne službe u crkvi, prema potrebi sve do otpuštanja iz svećeničke službe, iz reda ili druge crkvene zajednice.

7 Iz propovijedi prigodom završetka svećeničke godine, 11. juna 2010.

Predgovor

drugom, prerađenom i dopunjenom izdanju

Od odobravanja i objavljivanja okvirnog pravilnika za katoličku crkvu u Austriji „Istina će vas osloboditi“ u junu 2010. godine prošao je niz godina ispunjenih radom.

Nezavisno odvjetništvo za zaštitu žrtava pod vodstvom gđe Waltraude Klasnic je do 15. februara 2013. godine obradilo sve prijave koje je zaprimilo direktno ili preko dijecezanskih ureda pravobranitelja, a koje su se ticale nasilja ili seksualnog zlostavljanja koje su počinili predstavnici katoličke crkve u Austriji nad djecom i omladinom mlađom od 18 godina.

Nezavisno odvjetništvo za zaštitu žrtava ustanovilo je komisiju – Nezavisnu komisiju za zaštitu žrtava – koja je uzimajući u obzir činjenice do kojih je došla kroz osobne razgovore sa žrtvama i razjašnjenja koja su sproveli stručnjaci trebala donijeti odluku o odobrenju financijske i terapijske pomoći. Zatim je Zaklada za zaštitu žrtava koju su zajednički osnovali Austrijska biskupska konferencija, konferencija poglavara muških redova u Austriji i udruženje ženskih redova Austrije imala zadaću da te preporuke Nezavisne komisije za zaštitu žrtava prenese dotičnoj nadležnoj nadređenoj osobi (biskupima, opatima, poglavaricama) i sprovede isplatu financijske pomoći i obračun sati provedenih na terapiji.

Okvirni pravilnik izdan 21. juna 2010. godine nastao je na osnovu velike nužde. Nakon nekoliko godina intenzivnog rada sve je jasnija postajala nužnost njegovog prerađivanja.

Radna grupa koju je osnovala Austrijska biskupska konferencija sprovela je tu zadaću u sklopu brojnih sastanaka pri čemu je uzela u razmatranje podsticaje Kongregacije za nauk vjere. Rad Nezavisnog odvjetništva za zaštitu žrtava u međuvremenu je uznapredovalo i već obradilo najveći udio prijava koje je zaprimilo. Tako je nastao povoljan trenutak za prelazak u novi režim rada. Zato je trebalo upotpuniti dijecezanske komisije u dijecezama i razjasniti pojedine procedure. To je značilo i još mnogo rada, pogotovo za poslovodstvo Zaklade za zaštitu žrtava, ali i za dijeceze.

Dana 15. februara 2013. godine u Austriji se odigrao sastanak sa predstavnicima svih dijecezanskih ureda pravobranitelja i Komisija, Nezavisnog odvjetništva za zaštitu žrtava i Zaklade za zaštitu žrtava. Od toga dana sve prijave o nasilju i zlostavljanju od strane predstavnika katoličke crkve preuzimaju dijecezanski uredi pravobranitelja nakon čega ih detaljno provjeravaju dijecezanske komisije. Traži se i očitovanje okrivljenika. Nezavisna komisija za zaštitu žrtava pod vodstvom gđe Waltraude Klasnic dalje određuje visinu dobrovoljnih isplata za terapijsku i financijsku pomoć. Pritom se oslanja na dokumentaciju koju su joj stavili na raspolaganje uredi pravobranitelja i dijecezanske komisije.

Tako se omogućilo da se izradi cjeloviti pravilnik koji su odobrili Austrijska biskupska konferencija, konferencija poglavara redova i udruženje ženskih redova Austrije i koji je obavezan za sve dijeceze i redove.

Ove godine su bile bolno iskustvo koje je opteretilo sve sudionike. Ipak, istovremeno se radilo o nužnom i iscjeljujućem postupku. Njega je omogućio samo predan i angažiran rad mnogih koji su se stavili na raspolaganje poglavito honorarno, a često dodatno uz svoj opsežni stručni rad.

Stoga imamo puno razloga izraziti zahvalnost i zamoliti za Božji blagoslov: na prvom mjestu za rad Nezavisnog odvjetništva za zaštitu žrtava koje je dalo ogroman doprinos kao i za sav trud koji su uložili radnici i radnice Zaklade za zaštitu žrtava koji su u nekim momentima došli na samu granicu opterećenosti. Osim toga, veliku zahvalnost i priznanje zaslužuju radnice i radnici u dijecezanskim uredima pravobranitelja i dijecezanske komisije čiji je rad bio poglavito honoraran, a vršili su ga sa velikom odgovornošću i puno obzira i ljubavi za svoje bližnje.

Svjesni smo da se nastojanja oko zaštite od nasilja i zlostavljanja nikada ne mogu smatrati završenima.

Najveća briga je i nadalje prevencija. Kao posljedica šoka zbog mnogobrojnih prijave, pogotovo u 2010. godini, u svim dijecezama i redovima Austrije poduzeti su veliki naponi u pogledu prevencije. U tome ne smijemo popustiti, naprotiv, ona u svim oblastima mora postati nužni dio dušebrižničkog rada. Ona je u međuvremenu u gotovo svim dijecezama već uzela konkretnu formu kao trajna institucija.

Istovremeno je nužno da i dalje budno pazimo, odmah istražimo sve zaprimljene prijave koje ukazuju na postojanje mogućih problema i da djelujemo uz uvažavanje odgovarajućih odredbi Okvirnog pravilnika koji sada imamo.

Biskup dr. Klaus Küng

Kardinal dr. Christoph Schönborn

Sadržaj

Impresum	2	Dio A – Uvodne napomene	
Uvod	3	1 Pojedinačne teme iz aktualne diskusije ..	16
Predgovor	4	1.1 Osnovni principi seksualnosti	16
Molitva	8	1.2 Homoseksualnost i zlostavljanje	16
Misao vodilja pape Franje	10	1.3 Celibat i zlostavljanje	16
Misao vodilja pape Benedikta XVI.	12	2 Blizina i distanca	17
		3 Seksualno zlostavljanje i nasilje	18
		3.1 Ukratko o najvažnijim temama	18
		3.2 Definicije pojmova	18
		3.2.1 Fizičko nasilje i zanemarivanje	18
		3.2.2 Psihičko nasilje	19
		3.2.3 Seksualno zlostavljanje	19
		3.2.4 Razgraničenje od fizičkog zlostavljanja	19
		3.3 Modeli za zorni prikaz zlostavljanja	20
		3.3.1 Ciklus zlostavljanja	20
		3.3.2 Četiri faktora kod seksualnih nasilnih napada	20
		3.4 Kako prepoznati žrtvu?	22
		3.5 Kako izgledaju profili počinioca?	22
		3.6 Strukturni uvjeti seksualnog nasilja	23

Dio B – Okvirni pravilnik

Istina će vas osloboditi	28
1 Prevencija	30
1.1 Izbor i primanje zaposlenih	30
1.2 Školovanje i usavršavanje	30
1.3 Izjava o obvezivanju	31
1.4 Postupanje u slučaju sumnje	31
1.5 Stožer za zaštitu od zlostavljanja i nasilja .	31
1.6 Rad sa pritužbama djece i mladih	32
1.7 Dopune pravilnika	32
2 Smjernice za ponašanje	33
2.1 Podupiranje prava djece i omladine	33
2.2 Zaštita prava djece i omladine	33
2.3 U kontaktu s djecom i omladinom je obavezno:	33
2.4 U kontaktu sa djecom i omladinom je zabranjeno:	34
3 Važna uputstva za odnošenje prema pretpostavkama i opažanjima	35
3.1 Načelne odredbe	35
3.2 Treba obratiti pažnju na sljedeće	35
3.3 Podupiranje pogođene osobe	35
4 Odredbe za nositelje odgovornosti	36
4.3 Za župu	36
4.4 Za pastoral djece i omladine	36
4.5 Za nastavu vjeronauke i katoličko školstvo	36
4.6 Za crvenu zajednicu ili ustanovu	36

Dio C – Pravila za postupanje

Područje primjene	40
Definicije	40
Položaj optuženika	40
Konzekvence i mjere	41
Pomoć pretpostavljenoj žrtvi	41
Mjere koje se odmah poduzimaju u pogledu pretpostavljenog počinioca	41
Moguće konzekvence za počinioca	42
Rehabilitacija	42

Dio D – Dopune

1 Shematski prikaz procedure	46
2 Izjava o obvezanosti okvirnim pravilnikom „Istina će vas osloboditi“	48
3 Adrese	49

Molitva

Trojedini Bože, ti si izveo naše majke i očeve iz ropstva u slobodu i naučio ih 10 zapovijedi dobrog života. Postao si čovjekom u Isusu Kristu i pokazao nam da je ljubav u svemu najvažnija zapovijed. Prebivaš u nama u obliku Duha Svetoga koji nas vodi.

Unatoč tome griješimo pred tobom i pred svojim bližnjima. Ovih tjedana je na svjetlost dana izašla strašna krivnja. To je krivnja pojedinca; krivnja koja se ukorijenila u strukturama, obrascima ponašanja i razmišljanja; to je krivnja zbog propuštene pomoći i nemoći da se pruži otpor.

Odgovornost za to mi kao udovi crkve snosimo na vrlo različite načine. Ipak, mi smo svi zajedno Tvoj narod i snosimo zajedničku odgovornost. Zato pred Tobom i jedni pred drugima priznajemo svoju krivnju:

Priznajemo da nismo slijedili Boga jedinoga, nego božanstva svojih potreba za vladanjem i nadmoći.

Neki od nas su zato zlostavljali druge, pa čak i djecu.

Priznajemo da smo izdali i ocrnili ime svog Boga koji se zove ljubav.

Neki od nas govorili su o dragom Bogu, a opet nanosili zlo onima kojima je potrebna zaštita.

Neki od nas iskoristili su ih kao priliku za napad.

Priznajemo da odnos između odraslih i djece nismo formirali na osnovu bezuvjetnog poštovanja svog bližnjeg djece.

Priznajemo da nismo spoznali i razumjeli uništavanje života i životne sreće i da smo tomu umanjivali značaj.

Neki od nas krivi su za unutarnju smrt drugih ljudi.

Priznajemo da se nismo sa poštovanjem odnosili prema tjelesnosti i da nismo uspjeli u zadaći da kvalitetno živimo svoju seksualnost.

Neki od nas su primijenili seksualno nasilje.

Priznajemo da smo htjeli uzeti za sebe mladost, ljepotu, živost drugih ljudi.

Neki od nas su time ukrali djetinjstvo dječacima i djevojčicama i oduzeli im sposobnost da osnivaju uspješne odnose.

Priznajemo da nismo htjeli priznati istinu, da smo ju zataškavali i davali lažna svjedočanstva.

Neki od nas zato su mogli dalje lagati druge i sebe i nastavljati sa svojim prekršajima.

Priznajemo da smo htjeli raspolagati drugim ljudima i posjedovati ih.

Neki od nas su zato prisvajali tijelo najslabijih.

Priznajemo da smo žudjeli za sigurnošću, mirom, moći i ugledom.

Nekima od nas je dojam besprijekornosti crkve bio najvažniji od svega.

Mi, Božji narod, njegova crkva, zajednički snosimo ovu krivnju.

Priznajemo ovu krivnju pred mnogima pred kojima smo zgriješili kao crkva, a neki od nas i sasvim konkretno.

Priznajemo tu krivnju jedni drugima jer su zgriješili udovi naše crkve.

Tebi Bože priznajemo svoju krivnju.

Spremni smo prihvatiti svoju odgovornost za prošlost i sadašnjost, pojedinačno i zajednički; spremni smo promijeniti svoje obrasce razmišljanja i ponašanja uz pomoć Isusova duha i sudjelovati u iscjeljivanju rana. Mi se kao Crkva stavljamo pred Kristov sud.

Ti nam Kriste govoriš da si našu krivnju preuzeo na sebe. Danas te pak molimo: još nam je malo ostavi. Pomozi nam da joj se prebrzo ne izmaknemo, učini nas spremnima da je prihvatimo: svatko svoju vlastitu krivnju i svi zajedno zajedničku. Nakon toga daj nam nadu pred svojim sudom: nadu za novu slobodu na osnovu istine i na oprost na koji nemamo pravo.

Amen.

(Ovo je priznavanje krivnje izrečeno na pokajničkom bogoslužju u Velikom tjednu 31. marta 2010. u Katedrali Sv. Stjepana u Beču

Misao vodilja

pape Franje

Iz propovjedi pape Franje u kapelici Domus Sanctae Marthae na svetoj misi sa žrtvama seksualnog zlostavljanja od strane članova klera održanoj u ponedjeljak, 7. jula 2014.¹

Slika Petra koji vidi Isusa kako izlazi sa strašnog preslušavanja, koji susreće Isusov pogled i plače – ta slika se danas nalazi u mom srcu kada susrećem vaš pogled i pogled tolikih muškaraca i žena, mladića i djevojaka. Osjećam Isusov pogled i molim za milost njegove molitve. Molim za milost da Crkva uzmogne plakati i izvrši pokajanje za svoje sinove i kćeri koji su izdali svoju zadaću i zlostavljali nevine ljude. Danas sam posebno zahvalan svima vama koji ste došli izdaleka.

Već dugo u svom srcu nosim duboki bol i patnju što su se ti događaji tako dugo sakrivali, tako dugo prikrivali sa suučesništvom za koje nema objašnjenja – sve dok netko nije spoznao da Isus gleda, a osim njega još jedan i još jedan... i odlučio da će izdržati taj pogled.

A malobrojni koji su počeli plakati opteretili su našu savjest ovim prekršajima i teškim grijesima. To je moja užasnost i moja bol zbog činjenice da su neki svećenici i biskupi obeščastili nevinost maloljetnika i svoj svećenički poziv time što su se nad njima seksualno ogriješili. Radi se o više nego podlim djelima. Ta djela su poput bogohulnog kulta jer su ti dječaci i djevojčice povjereni svećeničkoj karizmi kako bi ih se dovelo k Bogu, a oni su ih žrtvovali božanstvima svoje pohote. Okaljali su sliku samog Boga na čiju sliku smo mi stvoreni.

Pred Bogom i njegovim narodom izražavam svoju bol nad grijesima i teškim prekršajima seksualnog zlostavljanja koje su počinili članovi klera nad vama i ponizno molim za oprost.

Jednako tako vas molim za oprostjenje grijeha propusta koji su počinili odgovorni u Crkvi koji nisu primjereno reagirali na prijave o zlostavljanju koje su podnijeli članovi obitelji i same žrtve zlostavljanja. Tako su zlostavljane osobe izložene dodatnoj patnji, a drugi maloljetnici koji su se nalazili u rizičnim situacijama su dovedeni u opasnost.

Molba za budnost

Svi biskupi moraju vršiti svoju pastirsku dužnost sa najvećom pažnjom kako bi zagarantirali zaštitu maloljetnika i za to će ih se pozvati na odgovornost.

Molim za vašu pomoć i da mi stojte uz bok kako bi osigurali da u univerzalnoj Crkvi uzmognemo raspolagati najboljim strategijama i postupcima za zaštitu maloljetnika i osposobljavanje crkvenih radnika za implementaciju tih strategija i procedura. Moramo učiniti sve u svojoj moći da se ti grijesi u crkvi ne ponove.

Papa Franjo završio je svoj nagovor riječima:

Isus izlazi iz nepravednog sudskog postupka, sa strašnog saslušanja i gleda Petra u oči, a Petar plače. Molimo da nas pogleda, da se mi dozvolimo izložiti njegovu pogledu i da možemo plakati te da nam on daruje milost da osjetimo sram kako bi mu – kao Petar četrdeset dana nakon toga – mogli odgovoriti: „Ti znaš da te ljubim” i čuti njegov glas: „Pronađi opet svoj put i pasi moje ovce” – a ja dodajem: „I ne daj da vuk prodre u stado!”

¹ http://w2.vatican.va/content/francesco/de/cotidie/2014/documents/papa-francesco-cotidie_20140707_vittime-abusi.html
7. jula 2014.

Misao vodilja

pape Benedikta XVI.

Iznijeti istinu na svjetlo dana

[Nužno je] iznijeti događaje iz prošlosti na svjetlo dana, poduzeti sve nužne mjere da se slično više nikada ne ponovi, osigurati da se u potpunosti poštvaju principi pravednosti i prije svega izliječiti rane svim žrtvama i onima koji su bili pogođeni ovim strašnim nedjelima.²

Izazov za crkvu

Samo na osnovu pažljivog ispitivanja mnogih faktora koji su doprinijeli nastanku momentalne krize može se dati jasna dijagnoza njezinih uzroka i pronaći djelotvorne protumjere. U faktore koji su doprinijeli svakako treba ubrojiti:

- ▮ neprimjereni postupak za utvrđivanje prikladnosti kandidata za svećeničku službu i redovnički život;
- ▮ nedovoljna ljudska, moralna, intelektualna
- ▮ i duhovna izobrazba u sjemeništima i novicijatima;
- ▮ društvena tendencija da se kler
- ▮ i drugi autoriteti stavljaju u povlašteni položaj;
- ▮ kao i neprimjerna briga o glasu Crkve i izbjegavanju skandala koja je dovela do zakazivanja u primjeni postojećih kanonskih kazni i zaštite dostojanstva svake osobe.

Mora se hitno djelovati i istražiti te faktore koji su doveli do tako tragičnih konzekvenci u životu žrtava i njihovih obitelji i zamračili svjetlo evanđelja u mjeri u kojoj se to nije dogodilo niti u stoljećima progonstva.³

Žrtvama zlostavljanja i njihovim obiteljima

Strašno ste patili i zbog toga jako žalim. Znam da se nikako ne može učiniti da nestane ono što ste propatili. Vaše povjerenje je zloupotrijebljeno i vaše dostojanstvo je povrijeđeno. Mnogi od vas su sigurno iskusili da vas nitko nije slušao kada ste skupili hrabrost da pričate o onome što vas je snašlo. Oni od vas koji su zlostavljani u domovima i internatima zasigurno su osjećali da ne mogu pobjeći od svoje patnje. Razumljivo je da vam je teško oprostiti ili se pomiriti s crkvom. U ime crkve otvoreno izražavam sram i kajanje koje svi osjećamo. Istovremeno vas molim da ne odustanete od nade.⁴

Svećenicima i redovnicima koji su zlostavljali djecu

Zloupotrijebili ste povjerenje koje su vam dali nevini mladi ljudi i njihove obitelji i za to morate odgovarati pred svemoćnim Bogom i nadležnim sudovima.⁵

Roditeljima

Vi [djeca] zaslužujete da odrastate u sigurnosti i da budete ljubljani i cijenjeni tako da se poštiva vaša jedinstvenost i vaš značaj. Imate pravo da budete odgajani u autentičnim moralnim vrijednostima koje se zasnivaju duboko u dostojanstvu ljudske osobe kao i pravo da se inspirirate istinom naše katoličke vjere i da naučite načine ponašanja i djelovanja koji će vas dovesti do zdravog osjećaja vlastite vrijednosti i trajne sreće.⁶

Djeci i omladini

Svi smo potreseni grijesima i zakazivanjem nekih udova crkve, a posebno onih koji su odabrani upravo da vode mlade ljude i za njih skrb. [...] Tražite osobni odnos s Njim [Krist] unutar crkvene zajednice, jer on nikada neće zloupotrijebiti vaše povjerenje.⁷

2 Iz govora pred biskupima Irske prigodom pohoda „Ad-limina“ 28. oktobra 2006., iz magazina O.R. na njemačkom jeziku, br. 45., 10. novembra 2006., str. 10.

3 Iz pastoralnog pisma katolicima u Irskoj, br. 4. od 20. marta 2010.

4 Ibid. br. 6.

5 Ibid. br. 7.

6 Ibid. br. 8.

7 Ibid. br. 9.

Biskupima

Pozivam vas da osim potpune primjene normi crkvenog prava u postupanju sa slučajevima zlostavljanja djece i dalje surađujete sa državnim tijelima u oblasti njihove nadležnosti. Redovnici naravno takođe trebaju isto tako postupati. Učestvovali ste i u najnovijim savjetovanjima ovdje u Rimu čiji je cilj bio da se jasno i konzekventno obradi ta tema. Nužno je potrebno da se crkvene norme [...] za zaštitu djece stalno provjeravaju i aktualiziraju i da se u potpunosti i nepristrano primjenjuju u skladu s crkvenim pravom.⁸

Svim vjernicima

Trebamo novu viziju da ohrabrimo sadašnje i buduće generacije da dar naše zajedničke vjere čuvamo kao blago. Ako idete putem evanđelja, slijedite zapovijedi i svoj život stalno sve više oblikujete prema primjeru Isusa Krista, sigurno ćete osjetiti duboku obnovu koja nam je u ovom vremenu toliko potrebna.⁹

Iz molitve Svetog oca

Bože, naš oče, obnovi nas u vjeri koja je naš život i naše spasenje,
u nadi koja nam obećava oprost i unutarnju obnovu,
u ljubavi koja nas pročišćava i otvara naša srca za ljubav prema tebi,
a kroz tebe prema svojoj našoj braći i sestrama.

[...] Daj da naša patnja i naše suze, naš iskreni trud da popravimo učinjena nedjela i naša čvrsta namjera da se poboljšamo u milosti budu plodonosni i prodube vjeru u našim obiteljima, župnim zajednicama, školama i društvima, donesu duhovni napredak društvu i rast u ljubavi, pravednosti, zadovoljstvu u miru u cijeloj ljudskoj obitelji.¹⁰ [...] Amen

Prigodom završetka svećeničke godine¹¹

Dogodilo se da su upravo u godini u kojoj slavimo sakrament svećeništva postali poznati grijesi svećenika, a poglavito zlostavljanje malenih, pri čemu je svećeništvo kao zadatak Božje brige o ljudima izvrnuto u svoju suprotnost. Mi takođe usrdno molimo Boga i pogođene ljude za oprost i istovremeno obećavamo da ćemo učiniti sve da se takvo zlostavljanje više nikada ne ponovi; da ćemo pri pripuštanju u svećeničku službu i formiranju na putu prema njoj učiniti sve u svojoj moći da provjerimo prikladnost za taj poziv ...

Događaje iz prošlosti vidimo kao obavezu pročišćavanja koja nas prati u budućnost.

8 Ibid. br. 11.

9 Ibid. br. 12.

10 Ibid. br. 13.

11 Propovijed od 11. juna 2010..

Uvodne napomene

O razumijevanju zlostavljanja i nasilja

1 Pojedinačne teme iz aktualne diskusije

1.1 Osnovni principi seksualnosti

„Voljeti znači željeti nekome dobro“

(Toma Akvinski)

Razvitak vlastite ličnosti je za svakog čovjeka cjeloživotni proces. U to bitno spada i razvitak vlastitog seksualnog identiteta. Polnost čovjeka kojeg je Stvoritelj „stvorio na sliku Božju [...], kao muškarca i ženu“¹ neodvojivi je dio svakog čovjeka. Kao i druge sposobnosti, i tjelesnost osobe raste i razvija se kroz različite stadije i dolazi do zrelosti, dakle sposobnosti razvitka međuljudskih osobnih odnosa. Svaki čovjek doživljava svoju polnu izgrađenost u formi seksualnog identiteta kao konstitutivni dio svoje ličnosti. Seksualnost kao predano i radošno iskustvo tjelesnosti, vlastite i one svoga partnera, stoga nije poriv koji čovjeku dolazi izvana, nego pripada najdubljoj unutrašnjosti ljudske osobe koja se prema kršćanskom shvaćanju razumijeva kao jedinstvo tjelesnog i duševnog, tijela i duše.

Svako reduciranje na samo jedan aspekt osobe primjerice kroz nijekanje i odbijanje tjelesnog ili kroz njegovo precjenjivanje iskrivljava viđenje čovjeka kao cjeline i time nosi u sebi opasnost da sebe ili drugoga zloupotrijebimo isključivo za zadovoljenje svojih potreba. To bi bio čisti egoizam koji nema ništa zajedničko s ljubavlju. Seksualno zlostavljanje se često zasniva na neuspješnoj integraciji seksualnosti u cjelovitu ličnost nekog čovjeka ili na poremećenom psihoseksualnom razvoju.

Za proces razvitka u samostalnu i odgovornu ličnost posebno je potrebno da se osoba u djetinjosti i mladoj dobi brižno i s poštivanjem prati i odgaja od strane odgovornih osoba: roditelja, obitelji, učitelja, odgajatelja, odgovornih osoba u radu s djecom i omladinom i dušebrižnika. Taj proces osim socijalne kompetencije u odnošenju prema mladim ljudima zahtijeva i znanje o principi-

jelnim osobinama polnog razvitka i saznanja iz oblasti razvojne psihologije.

Kršćansko praćenje mladih ljudi ima za cilj razvitak zrelih i samostalnih ličnosti: „Iskustvo mladog čovjeka s zajednice pune ljubavi i poticaja. U tom okruženju treba ohrabriti mlade ljude da narastu do svoje pune ljudske i duhovne zrelosti [...]“². Djeci i omladini treba omogućiti da razviju svoju ličnost tako da kao odrasli ljudi steknu iskustvo ljubavi i potpunog prihvaćanja od strane partnera i da to iskustvo mogu pružiti drugima.

1.2 Homoseksualnost i zlostavljanje

Upućenost čovjeka na drugi pol temelji se na redu stvaranja, ali postoje muškarci i žene homoseksualne orijentacije. Crkva je obavezna i njih tretirati s poštovanjem i naglašava da su i oni pozvani da ispunjavaju Božju volju u svom životu.³

Homoseksualnost ili heteroseksualnost ne određuju da li će netko postati zlostavljač. Razlozi za to su često poremećeni psihoseksualni dijete i sam bio fizički ili seksualno zlostavljan. Ova objašnjenja naravno ne odgovornost pojedinaca za njihovo ponašanje.

Pogrešno je i nepravedno imputirati homoseksualno orijentiranim osobama veću sklonost seksualnom nasilju. Izjednačavanje homoseksualno orijentiranih osoba s „pederastima“ treba izričito odbijati. Za takvo što nema mjesta u crkvenoj praksi. Takvo izjednačavanje se protiv crkvenom učenju, predstavlja diskriminaciju i narušava dostojanstvo osobe.

1.3 Celibat i zlostavljanje

U javnoj diskusiji o poznatim slučajevima seksualnog nasilja u oblasti crkve uvijek se ponovno postavlja pitanje da li bi promjena prakse rimokatoličke crkve koja pristup svećeništvu povezuje s obvezom celibata smanjila slučajeve zlostavljanja. Često se zastupa i mišljenje da bi ukidanje obveze celibata „riješilo“ problem seksualnog zlostavljanja u crkvi.

² Benedikt XVI., pismo katolicima u Irskoj od 20. marta 2010., br. 12.

³ Usp. Katekizam katoličke crkve 2358

¹ Usp. Post 1,27.

U suprotnosti sa tim mišljenjem, stručnjaci naglašavaju da nema nikakve veze između života u celibatu i seksualnog zlostavljanja. Veliki dio prekršaja zlostavljanja počinile su osobe u braku. Uzrok seksualnom zlostavljanju nije nedostatak seksualnog partnera, nego često poremećeni psihoseksualni razvitak. Nužno principijelno odnošenje prema vlastitoj seksualnosti i njezinoj integraciji u kompletnu osobnost ne smije se i ne može nadomjestiti samo pobožnošću i asketskim nastojanjima.

Važno je da oni koji se odluče za život u celibatu to čine sa uvjerenjem. Život u celibatu znači da se u toj formi predajemo Bogu, služimo ljudima i najavljujemo kraljevstvo Božje.⁴

2 Blizina i distanca

Rad sa djecom i omladinom⁵ kao i s osobama kojima je potrebna posebna zaštita⁶ poglavito je izgrađivanje međuljudskih odnosa. U izgrađivanje odnosa spada i izbalansirani odnos blizine i distance. Taj odnos svaka odgovorna osoba stalno mora ponovno promatrati i preispitivati.

Osnova svakog ozbiljnog odnosa povjerenja između osobe od autoriteta⁷ i djeteta ili mladog čovjeka je međusobno prihvaćanje i izgradnja duhovne i emocionalne blizine. Odgovornost osobe od autoriteta za uspješan odnos obuhvaća i odnošenje prema tjelesnosti i tjelesnoj blizini. Posebno kod djece i omladine treba biti vrlo oprezan i dati im mogućnost da sami odrede blizinu i distancu, ali uvijek tako da se po mogućnosti izbjegne sve što bi moglo dati povoda pogrešnim interpretacijama ili govorkanjima.

Seksualno zlostavljanje djece i omladine je grubo, nasilno i snažno iskorištavanje te blizine, čak i kada osoba od autoriteta to tako ne vidi. Spoznaja o mogućnosti zlouporabe fizičke blizine s druge strane ne smije dovesti do toga da se izbjegava zdravi i nužni fizički kontakt – među ostalim u igri – ili da ga se promatra s nepovjerenjem. Sa jedne strane je važno i nužno senzibiliziranje percepcije, a sa druge strane konkretna znanja o tome što činiti ako postoji sumnja na napade bilo koje vrste. Odrasli ne smiju ignorirati nekorektno ili nepromišljeno ponašanje svećenika, đakona, vjeroučitelja ili vjeroučiteljice itd. Imaju obavezu razgovarati s dotičnom osobom i po potrebi obavijestiti nadređenog.

5 U austrijskom pravnom poretku osobe do navršene 7. godine života nazivaju se „djecom“, do navršene 14. godine života „nezrelim maloljetnicima“, a do 18. godine života „zrelim maloljetnicima“. Takozvano „zaštićeno doba“ za određena kaznena djela završava s napunjenom 16. godinom života. Za to usp. također kan. 97, članak 1f. Zakonika kanonskog prava.

6 „Osobe kojima je potrebna posebna zaštita“ su ljudi koji na osnovu svoje dobi, bolesti, potrebe za njegovom ili drugih razloga trebaju posebnu pažnju i skrb i stoga uživaju posebnu zaštitu.

7 To su primjerice: svećenici, đakoni, osobe odgovorne za određenu grupu, asistenti u pastoralu, voditelji omladine, crkveni službenici,...

Tumačenje blizine i distance može biti sasvim različito od čovjeka do čovjeka i od situacije do situacije. Ponekada je prevelika blizina opterećujuća, a u drugim situacijama žudimo za više zaštićenosti i blizine. Blizina je bitna, ali ophođenje treba biti otvoreno i puno poštovanja. Ključno je da između djeteta i osobe od autoriteta vlada sklad, a treba uvažiti i pastoralni i pedagoški kontekst. Ako dijete primjerice prilikom tješnja ne želi da ga se zagrlji, to ne treba učiniti. Odrasla osoba je odgovorna za to da se granice te vrste spoznaju i poštuju.

Za odnos između blizine i distance je nužno da se stalno razmišlja o vlastitom ponašanju, da se osvještavaju problemi, da se o njima razgovara na prikladnim mjestima i da se i druge ljude upućuje na to ako nemaju korektan odnos prema djeci i omladini u svome radu. Senzibiliziranje u toj oblasti trebalo bi se odvijati kroz osobno bavljenje svojim potrebama, uživanje u situaciju i potrebe djece i u potrebe djece i omladine ili kroz razmjenu iskustava s drugim voditeljima grupa. Detaljno bavljenje tom temom čini nas sigurnijima u „osjetljivim“ situacijama. Za to se može zatražiti pomoć izvana, može se promatrati vlastiti rad i tražiti povratna informacija od drugih (npr. u obliku grupnog ili pojedinačnog nadzora, duhovne pratnje, ...).

Usprkos nekim teškim pitanjima sasvim je jasno da se ne može izbjeći blizina – a u određenim okvirima niti fizička blizina – u radu sa djecom i omladinom i da se tome ne treba niti težiti. Radi se o dijeljenju određenih oblasti života s drugim ljudima. U tom pripada izgrađivanje međusobne bliskosti. Pritom je jako važna izgradnja samosvijesti i senzibilizacija na temu „blizina i distanca“; tek iz nje proizlazi pažljiv i odgovoran odnos prema potrebama i granicama djece i omladine.

3 Seksualno zlostavljanje i nasilje

3.1 Ukratko o najvažnijim temama

Zlostavljanje i nasilje predstavljaju ogromnu povredu granica. Takva povreda granica je naročito je teška kada ju počine osobe sa kojima se njeguje poseban odnos povjerenja. The following applies to anyone who discovers or is investigating a (suspected) case of abuse:

Za sve koji saznaju za (sumnju na) zlostavljanje odnosno koji su time obuhvaćeni vrijedi:

- ▮ Razumljivo je da se osoba u toj situaciji prvo osjeća nesigurno, nekompetentno ili bespomoćno.
- ▮ Nitko ne može sam otkriti zlostavljanje ili ga čak prekinuti. Za to je uvijek potreban tim stručnjaka iz različitih oblasti. U svakom slučaju mora se djelovati.

Stručnjaci savjetuju:

- ▮ Zadržati mir.
- ▮ Stupiti u kontakt s dijecezanskim uredom pravobranitelja ili drugom institucijom za savjetovanje.
- ▮ Sve daljnje korake poduzeti samo zajedno sa institucijom za savjetovanje. Nikako ne treba pokušavati samostalno ili bez potpore institucije za savjetovanje poduzimati korake za otkrivanje ili voditi razgovore sa osumnjičenom odnosno okrivljenom osobom. Na taj način se može još više naštetiti žrtvi.

3.2 Definicije pojmova

3.2.1 Fizičko nasilje i zanemarivanje

Fizičkim nasiljem smatra se svako fizičko štetno djelovanje na druge ljude, u ovom kontekstu na djecu, mlade i osobe kojima je potrebna posebna zaštita: udaranje, pljuskanje, povlačenje za kosu, povlačenje za uši, trešnja, guranje, nanošenje opekotina, ali i izostanak pružanja pomoći pri ozljedama ili bolestima kao i uzrokovanje bolesti i drugo.

Zanemarivanje⁸ znači nedovoljnu brigu i skrb ili čak njihov potpuni izostanak. Ono se zbog svog sporog tijeka uglavnom premalo uzima u obzir.⁹

3.2.2 Psihičko nasilje

Psihičkim nasiljem smatra se trajno emocionalno zlostavljanje drugih, u ovom kontekstu djece, omladine i osoba kojima je potrebna posebna zaštita. U to spadaju načini ponašanja kojima im se nameće osjećaj odbijanja, nevoljenosti, poniženja, manje vrijednosti, bezvrijednosti ili nekompetentnosti kao i pogrde, zastrašivanje, ponižavanje, izolacija, rasističke izjave, duhovno mučenje, emocionalne ucjene, opterećivanje neprimjerenim očekivanjima, zadovoljavanje vlastitih potreba o trošku mladih ljudi ili djece (zamjena za partnera), njihovo iskorištavanje ili korupcija, uhođenje, stalne pogrдне izjave o roditeljima ili drugim pripadnicima obitelji. U to spadaju i pretrpljena djela na razini „međuvršnjačkih“ napada poput mobinga i virtualnog zlostavljanja (vršenje nasilja putem elektroničkih komunikacijskih sredstava), u što spada i izostanak pomoći.

3.2.3 Seksualno zlostavljanje

Postoje različite definicije seksualnog zlostavljanja. Ustaljena definicija seksualnog zlostavljanja glasi: seksualno zlostavljanje je namjerno i svjesno psihičko i/ili fizičko nanošenje štete koje vodi do ozljeda, razvojnih smetnji ili čak smrti i koje ugrožava dobrobit i prava druge osobe, u ovom slučaju djeteta, mlade osobe ili osoba kojima je potrebna posebna zaštita.¹⁰ Trajanje i stupanj težine oštećenja zavise o različitim faktorima: starosti djeteta i početku zlostavljanja; o tome tko je bio počinioc; koliko su počinioc i žrtva bili bliski i kakav je bio njihov odnos ovisnosti; kako su se roditelji odnosno – ako se zlostavljanje vršilo u samoj obitelji – drugi roditelj djeteta ili mlade osobe postavili prema tom djelu; reakcija nakon otkrivanja; itd.

U slučaju seksualnog zlostavljanja odrasla osoba namjerno izaziva situacije, planira ih odnosno zloupotrebjava svoj položaj autoriteta i/ili povjerenja kako bi se

seksualno uzbudila.¹¹ Seksualno zlostavljanje često počinje s milovanjem, „bezazlenom igrom škakljanja“, dirivanjem i traženjem dodira po intimnim područjima, gledanjem pornografije (časopisi, filmovi, internet) itd. Intenzitet radnji se tijekom vremena može pojačati i promijeniti ovisno o blizini između počinioca i žrtve. Osim jednoznačno definiranog seksualnog zlostavljanja kakvo je regulirano u kaznenom pravu¹² postoje i suptilnije forme poput verbalnog seksualnog opterećivanja, seksualizirane-atmosfere ili govora, „pljeskanje po guzi“, promatranje djeteta pri skidanju, kupanju, pranju itd., pomoć koja nije u skladu s dobi, informacije o seksualnosti koje nisu u skladu s dobi. Seksualno zlostavljanje je prisila na seksualno ponašanje uz iskorištavanje odnosa autoriteta i ovisnosti, a u najgorem slučaju silovanje. U to spada i seksualno općenje bez prijetnje ili primjene sile kada do njega dolazi na osnovu iskorištavanja autoriteta odnosno odnosa ovisnosti.

U više od 60 % slučajeva zlostavljanje počinje u predškolskoj i osnovnoškolskoj dobi. 90 do 95 % počinioca su muškarci, a 5 do 10 % su žene. 85 % počinioca koji zlostavljaju djevojčice dolaze iz obitelji ili njihovog socijalnog okruženja. Seksualno zlostavljanje događa se u svim slojevima društva i nije „jednokratno“ posruće nego u 80 % slučajeva traje dvije godine i duže.

3.2.4 Razgraničenje od fizičkog zlostavljanja

Za razliku od seksualnog zlostavljanja koje je uglavnom planirano, fizičko zlostavljanje se često događa u situaciji emocionalne preopterećenosti koja vodi do gubitka kontrole. To ipak ne znači da je to djelo oprostivije od prvoga. U slučaju fizičkog nasilja često postoje vidljivi tragovi što povećava vjerodostojnost žrtve i olakšava dokazivanje pred sudom.

11 Drugi nazivi za „seksualno zlostavljanje“ su „seksualno nasilje“ ili „seksualizirano nasilje“. Pojam „seksualno zlostavljanje“ najčešće se spominje u društvu i zato se ovdje upotrebljava. Ipak, pojam u sebi nosi određenu jezičnu problematiku jer kao suprotnost „seksualnom zlostavljanju“ ne postoji „ispravno seksualno ophođenje“.

12 Kazneni zakonik, 10. odlomak: Kažnjive radnje protiv seksualnog integriteta i samoodređenja, silovanje polna prisila, seksualno zlostavljanje osobe koja se ne može braniti ili osobe s psihičkim poteškoćama, teško seksualno zlostavljanje maloljetnika, seksualno zlostavljanje maloljetnika; Službeni list. br.60/1974 u verziji Službeni list I br.15/2004, članak 201.-207.

8 U stručnoj literaturi na engleskom jeziku govori se o pojmovima „Neglect“ i „Institutional Neglect“.

9 Uz poglavlje 3. usp. definiciju pojma dječjeg sela Vorarlberg (www.kinderdorf.cc) kao i članak Christine Bodendorfer u časopisu „junge_kirche“, izdanje 1/96.

10 Za to usp. časopis „junge_kirche“, izdanje 1/96.

Fizičko zlostavljanje djece i omladine danas se više ne tabuizira na jednak način kao tema seksualnog nasilja. Odrasli su za pogođenu djecu sredstvo izražavanja. Osjećaji srama i krivnje uglavnom ne djeluju na isti način jer postoji javnost i deklarirana lojalnost.

3.3 Modeli za zorni prikaz zlostavljanja

3.3.1 Ciklus zlostavljanja

Efikasna zaštita djece ne može se pružiti bez iskustava iz rada s počiniocima, jer žrtve znaju što im se dogodilo (znanje o sadržaju), a počinioci posjeduju znanje o početku, planiranju, zavođenju i sprovođenju zlostavljanja (znanje o postupku).

Kroz suradnju institucija za zaštitu žrtava i kroz bavljenje počiniocima nastao je model ciklusa zlostavljanja koji je preuzet u internacionalno istraživanje počinioca i direktni rad s počiniocima¹³. Pritom se polazi od sljedećih premisa: „Smatramo da postoji obrazac ponašanja od maštanja do djelovanja. Vjerujemo da je ponašanje namjerno i da proizlazi iz vrlo različitih motiva. Pet čestih uzroka su bijes, moć, seks, kontrola i strah.”¹⁴

Prema Hilary Eldridge ciklus zlostavljanja odgovara općenitom ciklusu ovisnosti. Svaki čovjek koji želi prepoznati svoj uzorak ovisnosti (npr. u pogledu pića, pušenja, kupovanja, jela, seksualnog ponašanja) može ga istražiti na osnovu ovog kruga.

Nije lako promijeniti ovisničko ponašanje. Počinitelju zlostavljanja teško pada da odustane od svog ponašanja ili da ga promijeni. On ga nije čuo, za njega je zlostavljanje bilo „posrnuće”.

Sljedeće temeljne postavke prate „Ciklus zlostavljanja”:¹⁵

13 Eldridge, Hilary, Faithful Foundation; izvor: Istraživanje literature i analiza na temu „Rad s počiniocima nasilja” – Završno izvješće. Institut za istraživanje konflikta, Beč 1998.

14 Wyre, Ray, Predavanje na stručnom skupu „Seksualno zlostavljanje dječaka i djevojčica”, Beč, 1990., citirano prema: Istraživanje literature i analiza na temu „Rad s počiniocima nasilja” – Završno izvješće, Institut za istraživanje konflikta, Beč 1998., stranica 94.

15 Ciklus zlostavljanja je model koji služi boljem razumijevanju,

- ▮ Ako je počinioc počeo sa zlostavljačkim radnjama nad djecom, za njega je jako teško da ih opet zaustavi.
- ▮ On ima takozvano „iskrivljeno razmišljanje” koje opravdava djelo : „Moje dijete mi pripada, mogu s njim raditi što ja želim!” – „Djeca također imaju seksualnost, to što s njima radim je zdravo i poticajno!” – „Ja sam tako drag, ona/on u tome uživa!”
- ▮ Promatra žrtvu kao seksualni objekt.
- ▮ Svoje zlostavljačko ponašanje je u maštanju već prošao i uvježbao.
- ▮ Redefinira ponašanje žrtve: „Ona/on se nije branila/branio!” – „Ona/on je opet došla/došao k meni!” – i tumači ga kao pristanak.
- ▮ Djelo nije jednokratno i nije samo prošlo.
- ▮ Promatra sebe kao pasivnoga, a žrtvu kao nekog tko aktivno reagira.
- ▮ Čak i kada tvrdi da je njegovo ponašanje krivo, ne vjeruje da je zaista krivo.
- ▮ Njegov motiv da moli za profesionalnu pomoć često je „suspektan”. Želi da ga se smatra uviđavim jer se boji da će ga se uskoro otkriti. Primarno treba paziti da se razjasni njegova motivacija.

3.3.2 Četiri faktora kod seksualnih nasilnih napada

David Finkelhor opisuje četiri faktora koji pojedinačno, u različitim kombinacijama ili svi zajedno djeluju u seksualnim nasilnim napadima:¹⁶

Emocionalna kongruencija: ona postoji kada potrebe počinioca nađu analogiju u osobinama djeteta.

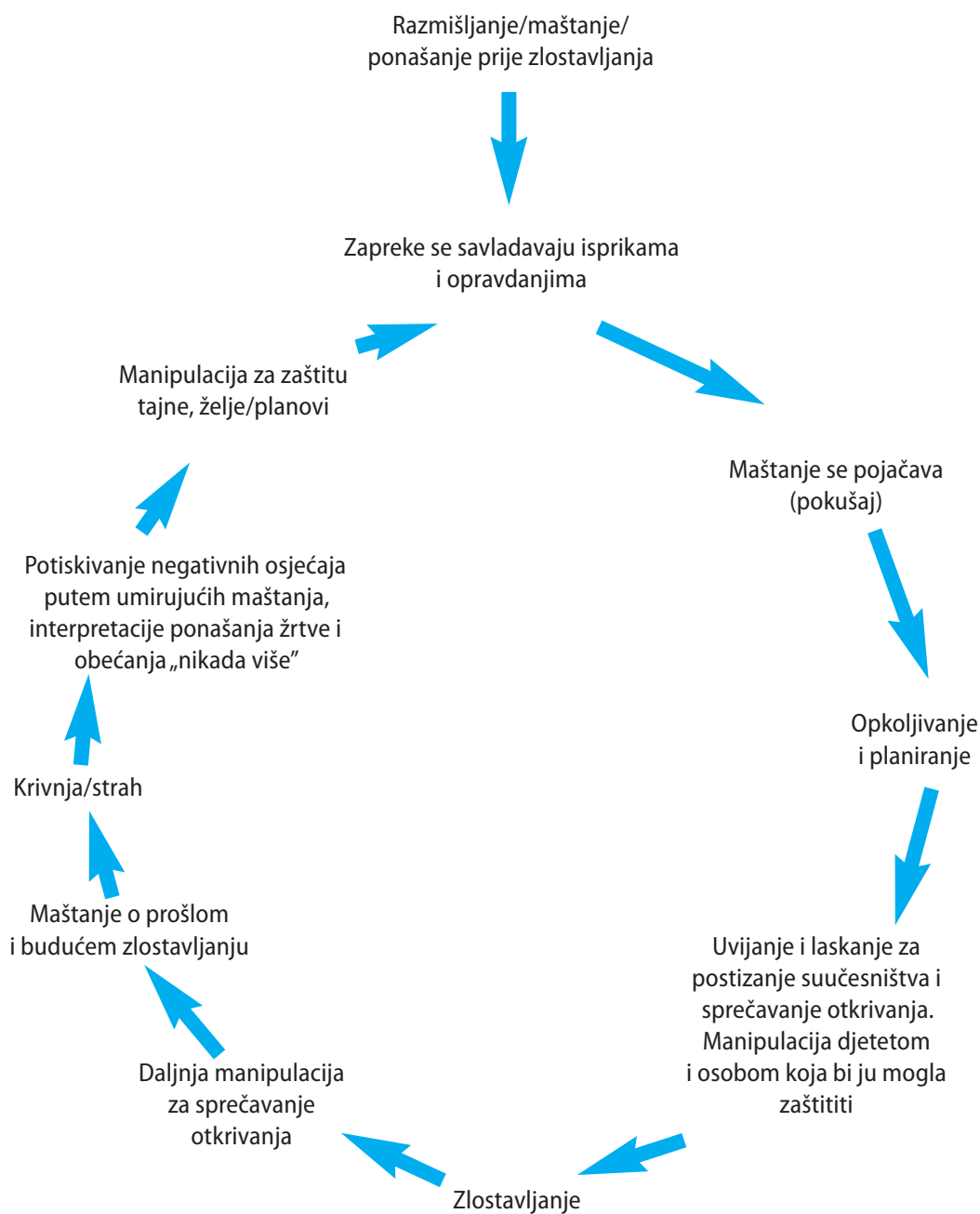
Seksualna podražljivost: opisuje fiziološku reakciju na prisutnost djece ili maštanja o djeci koja vode do seksualnih aktivnosti.

Blokada: odnosi se na nesposobnost nekih osoba da ostvare zadovoljavajuće seksualne kontakte sa odraslim ženama ili muškarcima.

Dezinhibicija: označava postepeni nestanak svih unutarnjih i vanjskih zapreka.

ali nije primjenjiv na sve tipove počinioca.

16 Detaljniji opis i sažetak u: Lehner- Hartmann, Andrea: Protiv šutnje i zaborava. Nasilje u obitelji: Spoznaje iz oblasti socijalne nauke i praktične teološke refleksije, Beč 2002., 171.-176.

Za nastupanje seksualnog nasilja moraju biti ispunjena četiri preduvjeta:

- Potencijalni počinioc mora imati motivaciju. Ona se može zasnivati na emocionalnoj kongruenciji, seksualnoj podražljivosti ili blokadi.
- Potencijalni počinioc mora savladati unutarnje inhibicije koje sprečavaju njegovo djelovanje. Nije dovoljno imati motiv. Moraju se prevladati i inhibicije poput tabua incesta ili uvjerenja da se nad djecom ne smije počinuti nasilje.
- U sljedećem koraku treba savladati vanjske prepreke poput nadzora koje dijete ima, stabilnih socijalnih kontakata djeteta unutar i izvan obitelji, strah od kaznenog progona ili socijalne osude seksualnog nasilja.
- Posljednju prepreku predstavlja mogući otpor djeteta. Za počinioca nije velika prepreka savladati taj otpor.

U tom modelu dolazi do izražaja da se djelovanje počinioca ne ograničava samo na njega ili na žrtvu, nego da postoji okruženje koje je također pogođeno. To treba uvažiti i pri razmišljanju o prevenciji – gdje bi mogli postojati odn. pojačati se kontrolni mehanizmi – i pri konkretnim intervencijama. Pogođena je obitelj, zajednica, redovnička zajednica, razred, škola, grupe djece i omladine. Kako ne bi došlo do izvrtanja odnosa počinioc-žrtva, ne treba raditi samo sa pogođenim žrtvama i počiniocima nego treba ponuditi pomoć i pogođenoj socijalnoj okolini.

3.4 Kako prepoznati žrtvu?

Ne postoje jednoznačne karakteristike za prepoznavanje seksualnog nasilja. Principijelno svako upadljivo ponašanja (npr. naglo povlačenje u sebe, nagli nestanak distance), svaka promjena ponašanja, svaka psihosomatska bolest mogu ukazivati na postojeće zlostavljanje.

Principijelno ne postoji sindrom zlostavljanog djeteta, dakle ne može se sažeti nekoliko odstupajućih načina ponašanja kako bi se prepoznalo da se radi o seksualnom zlostavljanju djeteta. Treba dokučiti zašto se dijete promijenilo. To uglavnom uspijeva tek u direktnom kontaktu s najbližim osobama od povjerenja, u većini slučajeva s roditeljima.

Dijete koje je prije bilo povučeno naglo postaje agresivno,

glasno i živahno dijete postaje povučeno i tiho, dobro odgojeno dijete upotrebljava nepristojne riječi. Drugo dijete to može izraziti u formi psihosomatskog poremećaja. Već se naučilo ići na toalet, pa počinje ponovno mokriti u gaćice ili u krevet. Reagira glavoboljom koja ukazuje na to da ga muče neugodne misli. Ima bolove u trbuhu i time pokazuje da mu nešto stvara muku. Svako jutro povraća jer mu je mučno od svijeta. Sve to su primjeri fizičkih simptoma koji mogu ukazivati na seksualno zlostavljanje i biti djetetov poziv upomoć.

Često se radi o nejasnoj slutnji, neodređenom osjećaju, jer djeca rijetko direktno govore o zlostavljanju. Može se razgovarati s kolegama, prijateljima ili osobama koje poznaju dijete o slutnji odnosno o opažanjima. Često dolazi do strahova i sumnji da se moglo dogoditi nešto tako „neshvatljivo“. Nikoga ne želimo lažno optužiti, pogotovo ako je potencijalni počinioc poznat („tako brižan otac, uvijek dolazi po svoju kćer“), bojimo se da će nas proglasiti „histeričnima“.

Nikada se ne smije isključiti mogućnost zlostavljanja ako se dijete bez vidljivog objašnjenja ponaša upadljivo. Obavezno se moraju istražiti naznake.

3.5 Kako izgledaju profili počinioca?

Počinioci zlostavljanja često imaju psihičkih problema, čak i ako drugima ne djeluju psihički poremećeno. Zbog narušenog osobnog razvoja imaju problema s osjećajem vlastite vrijednosti i zato zadovoljavaju svoje seksualne potrebe na slabijima od sebe. Trebaju stručnu pomoć u odnošenju sa poremećajima strukture svoje ličnosti, a poglavito s time da spoznaju istinu o svom ponašanju i svojoj situaciji.

Nezavisno o psihičkom razvitku čovjeka, zlostavljanje je prekršaj za koji je počinioc sam odgovoran. Postoje i počinioci kod kojih uzrok pogrešnom ponašanju nije psihički poremećaj. Iz aspekta patologije postoje i psihički zdravi počinioci zlostavljanja.

Otkrivanje zlostavljanja je prvi korak prema toj istini i šansa za promjenu osobnog života. Počinioci neupadljivo žive u našem društvu i zato je nužan oprez.¹⁷

¹⁷ Stručnjaci procjenjuju da su 90–95 % počinioca muškarci, a 5–10 % žene.

Postoje i počinioci ...

... koji su zastali u razvoju u ranoj dječjoj dobi i misle da moraju informirati i uputiti djecu i omladinu.

... koji su zaostali u razvoju u životnoj dobi u kojoj djeca otkrivaju razliku među polovima. Ti se počinioci zadovoljavaju nad svojim žrtvama u formi igara otac-majka-dijete ili igara doktora koje su uobičajene među djecom predškolske dobi.

... koji misle da djetetu ili mladoj osobi moraju prenijeti „čežnju za seksualnošću“ i koji ih mame pornografskim materijalom.

...koji prepoznaju da se djeca ili mlade osobe osjećaju usamljeno i prepušteni samima sebi i čeznu za toplinom i nježnošću; da se poglavito u internatima, kampovima i na društvenoj sceni osjećaju napuštenima i da čeznu za majčinskom ili očinskom toplinom.

...koji su zaostali u vlastitom pubertetu i počinitelji su djela milovanja i dodirivanja koji pokušavaju iskoristiti nevinost djeteta ili mlade osobe kako bi ih navodno uveli u seksualnost.

... koji misle da su poznavatelji velikog, širokog polja seksualnosti, osjećaju se beskrajno važnima i čak i pred sudom izjavljuju da djeca i mladi trebaju biti sretni da su od njih „učili“.

...koji iskorištavaju svoj autoritet pod krinkom da su čašne osobe kojima se „ništa ne može predbaciti“.

...koji i sami kao djeca nisu iskusili seksualnost na drugi način. Ne postaju sve žrtve seksualnog zlostavljanja počinioci! Ali veliki postotak počinioca bio je i sam izložen zlostavljanju.

...i postoje ljudi koji stare i koji misle da mogu ponovno probuditi svoje vlastite potrebe kroz djecu i omladinu.

Strategije počinioca nakon otkrivanja djela često imaju sljedeću strukturu:

- Poricanje samog događaja: „Ništa se nije dogodilo“
- Poricanje odgovornosti: „Nešto se dogodilo, ali ja to nisam inicirao“
- Poricanje seksualne prirode događaja: „Nešto se do-

godilo i ja sam to inicirao, ali nije bilo seksualne prirode“

- Poricanje krivnje: „Nešto se dogodilo, ja sam to inicirao, bilo je seksualne prirode i nije u redu, ali dogodilo se zbog posebnih (olakotnih) okolnosti“ (alkohol, doživljena seksualna ili druga frustracija, financijski problemi, strah od žena ...)

3.6 Strukturni uvjeti seksualnog nasilja

Seksualno nasilje poglavito potječe od pojedinih počinioca, ali ima i strukturne uvjete koji im olakšavaju da sprovedu svoju namjeru u djelo. Zato je nužno da se uzmu u obzir i strukturni uvjeti seksualnog nasilja. Strukture često olakšavaju počiniocima da iskoriste svoju poziciju autoriteta ili povjerenja za zlostavljачko ponašanje prema djeci i omladini. Posebna pozicija i moralna reputacija dosada su vodile k tome da su se počinioci više štitili nego žrtve. Zato je potrebno proučiti te podupiruće strukture kako bi se mogli poduzeti prikladni koraci u pogledu prevencije i intervencije.

Faktori koji pogoduju seksualnim nasilnim napadima i koji pomažu počiniocima su:

Autoritativno ili lažno neautoritativno ophođenje prema vlastitoj poziciji:

Roditelji, učitelji, odgajatelji, voditelji grupe, svećenici itd. za djecu su osobe od autoriteta kojima daju svoje povjerenje. Odnos između djece odnosno omladine i odraslih obilježen je razlikama u moći i resursima koje odrasli u slučaju seksualnog nasilja besramno iskorištavaju za zadovoljenje svojih potreba. Ne smiju se zane-mariti razlike u moći, jer to dovodi do prebacivanja odgovornosti. Potrebno je konstruktivno, dakle etički odgovorno s njima postupati.¹⁸ U crkvenom kontekstu postoji posebna opasnost od spiritualizacije moći koja prikriva odgovornost.¹⁹

Problematične predodžbe o odgoju i odnosima između polova i generacija

Određene predodžbe o odgoju i odnosima između polova i generacija posebno pomažu počiniocima. Auto-

¹⁸ Haker, Hille / Ammicht Quinn, Regina / Junker-Kenny, Maureen, Postsriptum, u: Concilium 40 (2004.), 264.-365.

¹⁹ Npr. uvjerenje da „sam Bog djeluje kroz mene“.

ritativne predodžbe o odgoju u obitelji i školi primarno ciljaju na to da djeca ne smiju dovoditi u pitanje odrasle, nego ih bezuvjetno moraju slušati. Počinioci na taj način mogu vrlo lako manipulirati i vršiti pritisak za održavanje tajne.

Represivni seksualni odgoj

Ako djeca ne nauče na odgovarajući način nazivati sve svoje dijelove tijela, često im treba duže da prepoznaju napade. To ih sprečava i da verbaliziraju što im se dogodilo, da se obrane i da potraže pomoć. Ako se osim toga u oblasti religije seksualne radnje na pogrešan način zabranjuju, to u najgorem slučaju može uzrokovati tabuiziranje svakog govora o seksualnosti odnosno strogo kažnjavanje seksualnih radnji osoba u odrastanju. To što se žrtve se osjećaju grešnima i (su)krivcima olakšava održavanje i tajnost napada što počinioci često svjesno iskorištavaju. Također uvjerenja da su djeca odnosno mladi ljudi ravnopravni seksualni partneri odraslih osoba potiču izrabljujuće odnošenje prema seksualnosti djece i omladine.

Zloupotreba religioznih motiva i praksi

Počinioci iz crkvenog kontekst često koriste religiozne metafore čime žele učvrstiti odnose ovisnosti. Slike „sve-moćnog Boga Oca“, „smjerne Majke Božje“ i „poslušnog Sina Božjeg“ koriste se kako bi djecu vjernike držali u ovisnosti. Pritom se često postupa vrlo manipulativno i iskrivljava put prema oslobađajućim porukama vjere. Posebno je teška situacija u kojoj se zloupotrebljava sakrament ispovijedi i kada žrtva pretrpljena djela počiniocu mora ispovjediti kao „grijehe“ ili ako žrtvi drugi ispovjednik zabrani da o tome govori.

Isključivanje socijalnog konteksta

Važno je obratiti pozornost na socijalni kontekst pri zlostavljanju i nasilju. Socijalno okruženje treba orijentaciju i potporu u procjeni djela zlostavljanja i u odnošenju prema njima, kako ne bi došlo do izvrtanja odnosa počinioc-žrtva i da žrtva ne bi pretrpjela novo nasilje. Institucije i zajednice koje se bave djecom i omladinom trebaju imati znanje o seksualnom nasilju i informacije o prikladnim mjerama intervencije, čemu se želi pomoći i ovim Okvirnim pravilnikom.

Okvirni pravilnik

**za katoličku crkvu u Austriji
za odnošenje prema
seksualnom zlostavljanju i nasilju**

Istina će vas osloboditi

Zajednička izjava Austrijske biskupske konferencije, konferencije poglavara muških redova u Austriji i udruženja ženskih redova Austrije

Sljedeće Isusove riječi nam jasno govore kako trebamo postupati: „Nije moguće da ne dođu sablazni, no jao onome po kom dolaze; je li s mlinskim kamenom o vratu strovaljen u more, korisnije mu je, nego da sablazni jednoga od ovih malenih. Čuvajte se!”¹ Ne može se oštrije upozoriti na bilo koji oblik zlostavljanja djece i omladine. Isusova drastična slika mlinskog kamena želi ukazati na težinu povreda koje se ovdje nanose „male-nima”, dakle bespomoćnima.

Zlostavljanje i nasilje su u društvu, pa tako i u crkvi tužna stvarnost koju treba uvidjeti, protiv nje se boriti i spriječiti ju. Povrede koje uzrokuju zlostavljanje i nasilje su posebno snažne tamo gdje postoji duboki odnos povjerenja kao na primjer u obitelji, školi, raznim udruženjima i u crkvi. Od svih odgovornih se traži da sprovedu odgovarajuće mjere.

Zato su proteklih godina dijeceze u Austriji donijele niz mjera za odnošenje prema seksualnom zlostavljanju i nasilju.

Ustanovljeni su dijecezanski uredi pravobranitelja i vlastite dijecezanske komisije za ophođenje s počiniocima i doneseni dijecezanski pravilnici i procedure. U smislu prijedloga austrijskih generalnih vikara bilo nam je jako važno da se izradi okvirni pravilnik koji bi važio za cijelu Austriju i koji bi još bolje regulirao konzekventno postupanje s problemom zlostavljanja i nasilja, a prije svega njihovu prevenciju.

U prošlost su počinioci često nepravedno više zaštićeni nego žrtve. Sa sramom i tugom ustanovljavamo da se tek zadnjih godina u austrijskoj crkvi spoznalo da se u slučajevima optužbi za zlostavljanje i nasilje ne broji ništa drugo doli istina koja jedina oslobađa.² Samo

istina i pravednost mogu doprinijeti da se izliječe pretrpljene rane.³

Jasno i konzekventno djelovanje u konkretnim slučajevima odgovornosti u crkvi obavezno. Suradnja sa principe pravednosti kako sumnje i optužbe za nas je kao za nosioce nadležnim državnim institucijama za crkvu je samorazumljiva. Svakako treba poštivati bi se i s počinioce postupalo pravedno. Počinioci moraju snositi odgovarajuće nužne konzekvence na osnovu kaznenog, civilnog, disciplinarnog i crkvenog prava. Počinioci kaznenih djela pedofilije nikako se ne smiju vraćati u pastoral gdje stupaju u kontakt s djecom i omladinom. Potičemo počinioce da priznaju i preuzmu odgovornost, prihvate nužne konzekvence za svoja djela i daju doprinos njihovom popravku.⁴

Na prvom mjestu mora stajati skrb o žrtvi. Mi kao crkva jednoznačno stajemo na stranu žrtava. Spremni smo saslušati njihove patnje, suosjećati s njima, biti uz njih koliko je to moguće i pružiti im pomoć. Gajimo veliko poštovanje prema onima koji su spremni pričati o svojim iskustvima sa zlostavljanjem i nasiljem u oblasti crkve. Gotovo se ne može naslutiti koliko je svladavanja i hrabrosti potrebno da se sjećanje na pretrpljeno zlostavljanje izrazi riječima. Pozivamo sve one koji su pretrpjeli zlostavljanje i nasilje da se obrate dijecezanskim uredima pravobranitelja ili nekoj drugoj instituciji za savjetovanje gdje će pronaći zaštićeni i povjerljivi prostor za razgovor. Pričanje o onom što smo doživjeli, osjećaj da nas netko sluša i da se priznaje ono što se dogodilo pomaže u svladavanju pretrpljenog iskustva. Oštećenim osobama koje su pretrpjele narušavanje svog dostojanstva mora se pomoći i mora se spriječiti daljnje zlostavljanje.

1 Lk 17,1-2

2 usp. Iv 8,32.

3 „[Nužno je] iznijeti događaje iz prošlosti na svjetlo dana, poduzeti sve nužne mjere da se slično više nikada ne ponovi, osigurati da se u potpunosti poštvaju principi pravednosti i prije svega izliječiti rane svim žrtvama i onima koji su bili pogođeni ovim strašnim nedjelima.” Iz govora pred biskupima Irske prigodom pohoda „Ad-limina” 28. oktobra 2006. godine, iz magazina O.R. na njemačkom jeziku, br. 45., 10. novembra 2006., str. 10.

4 Usp. intervju s papom Benediktom XVI. prigodom leta za Ameriku 15. aprila 2008.: „Obavezno ćemo isključiti pedofile iz svećeničke službe; to je apsolutno nepomirljivo, onaj tko je zaista kriv za pedofiliju ne može biti svećenik.”; usp. kan. 1395. Zakonika kanonskog prava

U ime crkve molimo da nam oprostite svi ljudi koji su bili izloženi zlostavljanju od strane crkvenih radnika. Molimo i za oprost za situacije u kojima odgovorne osobe suočene sa otkrivenim zlostavljanjem ili teškom sumnjom ništa nisu poduzele ili su poduzele premalo. Neka nam Bog pomogne u odnošenju prema zakazivanjima i neodgovornošću pojedinaca u našim redovima.

Upravo u ovom slučaju za nas u crkvi važe ohrabrujuće Isusove riječi koje pružaju nadu: „Istina će vas osloboditi!”⁵ Sve članove crkve molimo da u potpunosti služe toj oslobađajućoj istini.

Mariazell, 21. juni 2010.
Blagdan Sv. Alojzija Gonzage

Kardinal Christoph Schönborn
Predsjednik Austrijske biskupske konferencije

5 Iv 8,32.

1 Prevencija

Poštovanje ljudskog dostojanstva prvo je načelo našeg djelovanja. Zaštita djece i mladih u prvom je planu. Ako ih uspijemo zaštititi u svim crkvenim ustanovama, onda smo time osigurali zaštitu zaposlenih, te zaštitu naše ustanove od paušalnog sumnjičenja i gubitka povjerenja.

Neophodna je aktivna odgovornost odraslih, ustanova i društva, kao i različite zaštitne mjere kako bi se osigurao „iscjeljujući prostor“ za djecu i mlade na najbolji mogući način.

Pristup zaštiti koji se odnosi samo na djecu ima svojih učinaka, ali brzo dolazi do svojih granica. Nema dokazanih uspjeha što se tiče sposobnosti djece da se odupru napastovanju u situacijama zlostavljanja. Strateški pristup i latentni pritisak koji počinitelji po pravilu vrše često višestruko nadmašuju dječju sposobnost obrane.

Potrebna je kultura konstruktivnog uplitanja i rasuđivanja, „kultura promatranja“. U zaštitu djece možemo uspjeti samo ako ju promatramo kao zajedničko nastojanje i zajedničku odgovornost. Također je potrebno odgovarajuće senzibiliziranje i izobrazba djelatnika i volontera oko uvođenja jasnih pravila i struktura.⁶

1.1 Izbor i primanje zaposlenih

Odgovorne osobe u biskupijama i redovima, upravitelji i vodeći suradnici nastoje da prilikom izbora klerika, redovnika kao stalnih i počasnih radnika posebnu pažnju posvete zrelosti osobe i njihovom odnosu prema seksualnosti te problemima povezanih time.

U postupku primanja prikuplja se i mišljenje odgovornih osoba iz kandidatovog okruženja (dotadašnji učitelji, dušobrižnici, poslodavci).⁷

Ako postoje jasni otežavajući pokazatelji, pribavlja se savjet stručnjaka u toku postupka primanja u radni odnos. Okvirno se preporuča psihološka analiza bogoslova, novaka i stalnih zaposlenika.

Austrijske smjernice („ratio nationalis“) za primanje i školovanje mjerodavne su za kandidate za ređenje.

Ispis iz kaznenog registra je neophodan pri zapošljavanju novog djelatnika i kod primanja u bogosloviju.

Obavezno se treba uputiti upiti prijašnjem redovničkom poglavaru odnosno generalnom vikaru prijašnje biskupije namještenika.⁸

Iskustvo pokazuje da usprkos uspješnoj terapiji među seksualnim zlostavljačima postoji visoki stupanj povratka. Stoga se pedofili nipošto ne stavljaju u dušobrižničku službu gdje postoji kontakt s djecom i mladima. O eventualnom zapošljavanju u drugoj službi donosi se odluka u svakom pojedinačnom slučaju. Razmatraju se vrsta prijestupa, shvaćanje i prihvaćanje krivice, popravljivanje učinjenog, opasnost od ponavljanja djela i najveća moguća sigurnost osoba u okruženju.⁹

Ponovni primitak u crkvenu službu zavisi i od toga da li će time Crkvi biti poljuljano povjerenje.

1.2 Školovanje i usavršavanje

Samospoznaja i rad na biografiji prilikom izobrazbe budućih svećenika i redovnika zahtijeva sposobnost samospoznaje. Stručna podrška može pomoći u odgovornom pogledu na vlastitu životnu biografiju, pokatnuti na refleksiju te se u slučaju potrebe odlučiti za terapiju.

Promišljanje o seksualnosti

Utemeljeno sučeljavanje sa temom seksualnosti uz podršku izvana, zrelost na osobnom i emotivnom planu i kompetencije za međuljudske odnose te vrlina suzdržavanja predstavljaju obavezan dio izobrazbe.¹⁰

6 Usp. Prijedloge za zaštitu Švicarske biskupse konferencije, www.sbk-ces.ch.

7 Usp. Kongregacija za katoličko obrazovanje i školstvo, Smjernice za primjenu psihologije kod prijema i školovanja svećeničkih kandidata, od 29. 6. 2008, u: <http://www.vatican.va>

roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20080628_orientamenti_ge.html.

8 Usp. CIC, kanon 241 i 645.

9 Važno je pribaviti mišljenje psihologa forenzičara.

10 Za svećeničke kandidate usp. kanon 247 CIC, Ivan Pavao II, Post-sinodalno pismo „Pastores dabo vobis“ o obrazovanju

Prekoračenje granice

Za vrijeme izobrazbe gradi se svijest o temama kao što su odgovornost uloga, poštivanje osnovnih pravila ponašanja, — naročito pri ophođenju s djecom i mladima — blizina i odstojanje, pažljiv odnos s autoritetima i u odnosima ovisnosti te suptilni oblici prelaska granica. Ovo zadnje su obično naznake seksualnog zlostavljanja.

Odgovornost za osobni integritet

Kod izobrazbe se jasno daje do znanja da je odgovornost za čuvanje osobne profesionalnosti te osobnog i seksualnog integriteta uvijek u rukama polaznika.

Život u zajednici

Zajednica je u bogosloviji i u novicijatu jako bitna. Ona primjećuje u kojoj mjeri bogoslov, novak ili novakinja svojim vršnjacima dopuštaju da im se približe odnosno koji se problemi javljaju u suživotu u grupi. Upravo se ovi problemi moraju ozbiljno shvatiti, analizirati i po potrebi terapijski obraditi.

Svećenici i redovnici moraju naročitu pažnju pokloniti njezi duhovnog života i zajednice, jer to bitno doprinosi duhovnoj ravnoteži svećenika, đakona, redovnika ili redovnice. Posebno treba ukazati na važnost dobrih prijateljstava. Još se itakako mora voditi računa da je muškarcima koji žive u celibatu jako važno obiteljsko okruženje kao i „nutarnji i vanjski dom“.

Redovno pohađanje tečajeva daljnje izobrazbe

Zbog osiguranja profesionalnosti dušobrižničke i pedagoške aktivnosti redovno se održavaju tečajevi daljnje izobrazbe. U tu se svrhu angažiraju i vanjski predavači. Jako je bitno senzibiliziranje za pokazatelje nasilja i seksualnog zlostavljanja te pozorno ophođenje prema naznakama i izjavama djece.

Vlastita refleksija i otvoreni razgovor

Preispitivanje sebe, duhovna pratnja, ispovijed, profesionalni nadzor i godišnje duhovne vježbe izvrstan su povod za osvrt i razgovor o osobnim životnim prilikama, čak i na vrlo osjetljivom polju seksualnosti. Treba se voditi računa o ispravnom pristupu razočaranjima i neuspjesima kako oni ne bi bili povod za nedolično ponašanje.

svećenika u kontekstu sadašnjosti, od 25. 3. 1992, čl. 29, 43ff; Kongregacija za institute posvećenog života i zajednice apostolskog života, Smjernice za školovanje na redovničkim institutima, od 2. 2. 1990, čl. 13, 39ff, u: www.vatican.va.

1.3 Izjava o obvezivanju

Svi zaposlenici Crkve moraju biti obavješteni o pravilima navedenim u Radnom okviru u smislu zaštite i moraju se pridržavati sadržaja ovog Radnog okvira u mjeri primjerenoj svojoj funkciji te potpisati navedenu Izjavu o obvezivanju (v. dio D 8).

1.4 Postupanje u slučaju sumnje

Zaštitne mjere osiguravaju da se svakom slučaju sumnje pristupi bez izuzetka i ozbiljno, bez obzira na to da li se radi o teškom djelu ili manje teškom djelu zlostavljanja. Neophodan je transparentan i pošten postupak za djecu i mlade te za odrasle suradnike. Zaštita djece i mladih mora biti u prvom planu.

Svi crkveni radnici dužni su svaku sumnju za zlostavljanje ili upotrebu nasilja bezuvjetno prijaviti nadležnima u biskupskiji, bilo izravno bilo preko pretpostavljenog.¹¹

1.5 Stožer za zaštitu od zlostavljanja i nasilja

Biskup svake dijeceze osniva stožer nakon saslušanja nadležnog tijela i imenuje povjerenika za zaštitu djece i mladih. Moguće je osnovati i odgovarajuću Radnu grupu za zaštitu djece i mladih pod vodstvom povjerenika.

glavni zadaci su:

- senzibiliziranje za teme nasilja i seksualnog zlostavljanja,
- profesionaliziranje djelatnika koji rade s mladima,
- informiranje i savjetovanje zaposlenih.

Svrha je neprekidan proces senzibiliziranja i profesionaliziranja te predlaganje odgovarajućih potpornih mjera. Toplo se preporučuje suradnja sa stručnim ustanovama građanske zajednice.

Odluku o određenom načinu rada donosi ordinarijat nakon savjetovanja s nadležnim tijelima.

¹¹ Vidi, dio B, poglavlje 3.

1.6 Rad sa pritužbama djece i mladih

Za zaštitu je važno ponuditi mogućnosti povjeravanja drugima te informirati djecu i mlade o tome.¹² Važno je je da djeca i mladi imaju na raspolaganju stručne i manje stručne programe koji olakšavaju izražavanje.¹³

Kod školovanja i usavršavanja svećenstva, redovnika i djelatnika treba voditi računa o kvalifikaciji za postupanje s izjavama djece i te omogućiti djeci da imaju pristup osobama od povjerenja.

Kontakt s izvancrkvenim dječjim i omladinsim organizacijama može ponuditi ogromnu pomoć i napredak.

1.7 Dopune pravilnika

Sve odgovorne osobe u Crkvi pozivaju se da u Pravilnike za svećenike i laike na temu „seksualno zlostavljanje i nasilje“ uvrste napomene i odredbe za zaštitu te pravila za konkretne slučajeve i stave ih na snagu.¹⁴ Svi crkveni radnici trebaju dobiti primjerak Radnog okvira, potvrditi njegovo primanje te se obavezati na njegovo pridržavanje.

12 Npr. sandučić žalbi, interne i vanjske osobe za kontakt, nadležna služba, „crveni telefon“ za nasilje nad djecom i mladima...

13 Npr. internet platforma, pismeno, usmeno, anonimno i indirektno, direktno...

14 Primjeri: www.ombudsstellen.at

2 Smjernice za ponašanje

Cilj sljedećih regulativa je poticati senzibilno odnošenje prema djeci i omladini, a poglavito prema osobama kojima je potrebna zaštita. Regulative se baziraju na podsticajima različitih organizacija za zaštitu djece (npr. terre des hommes; www.schau-hin.ch).

Sljedeće okvirne upute za ponašanje svih radnika ne trebaju biti prisilni okvir koji onemogućava rad na izgrađivanju odnosa niti sadržavati odredbe koje samo stoje na papiru i koje nitko ne kontrolira. On želi na smisleni način definirati odnos blizine i distance. Osim principijelne senzibilizacije i pozitivnih načelnih stavova u izgrađivanju odnosa s djecom i mladima koji se temelje na poštivanju i posvećenosti, u najrazličitijim situacijama potrebni su i temelji profesionalnog ponašanja kako treba tražiti od klerika, zaposlenika i honorarnih radnika koji se u okviru svog rada bave djecom, omladinom i osobama kojima je potrebna posebna zaštita. Svi radnici glavne i honorarne službe moraju se orijentirati prema principima koji su predstavljeni u sljedećim okvirnim uputama te bi ih s obzirom na pojedinu instituciju trebali konkretno dodatno formulirati.¹⁵

2.1 Podupiranje prava djece i omladine

Pošto Katolička crkva podupire prava djece i omladine, svi crkveni radnici imaju obavezu da u okviru svoje djelatnosti s djecom i mladima poštivaju sljedeće¹⁶

- ▮ ponašati se prema djeci i omladini s poštovanjem te ih priznavati kao i pravno samostalne osobe smatrati ih ličnostima vrijednima zaštite s vlastitim potrebama i pravima;
- ▮ truditi se shvaćati njihovu ličnost u kontekstu njihove okoline;

¹⁵ Sastavljeno na osnovu podsticaja različitih organizacija za zaštitu djece.

¹⁶ Za to usp. također Konvenciju o pravima djeteta, www.kinderrechte.gv.at

- ▮ raditi s njima uz suradnju i poštivanje i temeljiti odnos na međusobnom povjerenju i poštivanju;
- ▮ raditi s njima tako da se pritom potiču njihove sposobnosti i talenti i razvija njihova uspješnost;
- ▮ poštivati njihove misli i razmišljanja i ozbiljno shvaćati njihove izjave.

2.2 Zaštita prava djece i omladine

Djeca i omladina imaju pravo

- ▮ da ih se posluša. Njihove misli i mišljenja zavređuju pažljivu analizu;
- ▮ da ih se ohrabri i da im se pruži potpora, da prilikom odlučivanja o stvarima koje se tiče njih aktivno sudjeluju;
- ▮ na dobrobit i na poticajan i zaštićen razvoj kako bi mogli prepoznati vlastite sposobnosti;
- ▮ da ih se promatra kao aktere vlastitog razvoja;
- ▮ pritom treba pridati poseban značaj njihovom zdravlju i sigurnosti, njihovoj dobrobiti i njihovom interesu;
- ▮ da ih se poštuje i razumije u kontekstu vlastite kulture, religije i etničkog porijekla.
- ▮ Treba prepoznati njihove potrebe i odgovoriti na njih u obiteljskom okruženju koliko je god to moguće.

2.3 U kontaktu s djecom i omladinom je obavezno:

- ▮ prilikom ophođenja s djecom i omladinom poštivati njihova prava;
- ▮ podsticati kulturu otvorenosti u kojoj smiju izraziti pitanja i probleme i o njima diskutirati;
- ▮ u okviru „razvoja svijesti“ uz uzimanje u obzir njihove dobi objasniti im razliku između prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja odraslih;
- ▮ izbjegavati neugodne situacije koje mogu dovesti do otkrivanja;
- ▮ biti svjestan da vlastito ponašanje, npr. uzimanje djeteta za ruku – čak i kada se to radi da bi ga se umirilo – druge osobe ili samo dijete ili mlada osoba mogu interpretirati drugačije;
- ▮ izbjegavati situacije u kojima su izolirani (izdvojeni) – npr. u autima, uredima ili drugim prostorijama u kojima događanja ne mogu nadzirati treće osobe;
- ▮ oduprijeti se krivom ponašanju i prepoznati opasnosti koje mogu dovesti do nasilnih radnji nad djecom

ili omladinom;

- ▮ paziti na to da se – uvijek kada je to moguće – drugi odrasli nalaze u njihovom vidokrugu; ako to nije moguće, mora se potražiti drugo rješenje;
- ▮ razgovarati s njima o tome kako se druge osobe odnose prema njima;
- ▮ osigurati da su prilikom fotografiranja (također i na video snimkama itd.) korektno odjeveni i izbjegavati seksualno sugestivne poze;
- ▮ osigurati da ih prigodom izlazaka/izleta s odraslom osobom uvijek prati druga osoba. Ako dijete ili mladu osobu u njihovoj sobi posjećuje odrasla osoba, vrata uvijek moraju biti otvorena;
- ▮ da je preferirano mjesto za davanje sakramenta ispovjedi ispovjedaonica koja se nalazi na mjestu u crkvi koje je dobro vidljivo i drugim ljudima. Treba izbjegavati ispovjedi ili ispovjedničke razgovore na drugim mjestima s djecom ili mladima dok u kući ili u blizini nema drugih osoba.

prPri ispovjedi ili ispovjedničkim razgovorima uvijek se mora održati nužna fizička distanca.

- ▮ pretjerano dugo bavljenje jednim djetetom ili mladom osobom čime ju se izdvaja od drugih;
- ▮ izrađivanje ili gledanje fotografija, video snimaka itd. koje narušavaju dostojanstvo djeteta ili mlade osobe.

2.4 U kontaktu sa djecom i omladinom je zabranjeno:

- ▮ svako fizičko kažnjavanje poput udaranja ili drugih oblika fizičkog nasilja;
- ▮ svaka forma seksualnog odnosa s djecom ili omladinom;
- ▮ zlostavljачke aktivnosti, organiziranje ove vrste aktivnosti ili njihovo poticanje, izlagati ih riziku nasilnih radnji;
- ▮ nasilan ili izrabljivački odnos prema djeci i omladini;
- ▮ psihički ili seksualno provokativan govor, geste ili radnje;
- ▮ sprovođenje noći sa djetetom ili mladom osobom
- ▮ u samoći;
- ▮ pozivati ih same u kuću;
- ▮ pomaganje pri osobnim radnjama koje mogu obaviti sami, npr. pranje, oblačenje, odlazak na toalet itd.;
- ▮ šutnjom dozvoliti aktivnosti ili čak sudjelovati u aktivnostima u kojima ponašanje djeteta ili mlade osobe može dovesti do nasilnih ili ilegalnih radnji;
- ▮ sramotiti ih, ponižavati, oduzimati im dostojanstvo ili ih izlagati drugim formama psihičkog nasilja;
- ▮ diskriminirati drugu djecu ili mlade osobe davanjem povlaštenog tretmana pojedincima, npr. darovima, pažnjom, novcem itd.;

3 Važna uputstva za odnošenje prema pretpostavkama i opažanjima

3.1 Načelne odredbe

Mora se ispitati osnovana sumnja, ali i glasine. Sumnja se mora opovrgnuti ili učvrstiti. Sumnja ne predstavlja dokaz nego upućuje na moguće zlostavljanje. Potrebna je civilna hrabrost da se prijavi sumnja.

Sumnja uzrokuje „predrasudu“ da se „takvo što“ ne događa u pristojnoj kršćanskoj obitelji ili u crkvi. Ne treba se sramiti razgovora o toj sumnji jer se sa svjesnim razmišljanjima može lakše ophoditi nego sa potisnutim mislima.

U slučaju seksualnog nasilja osim primarne štete koju prouzrokuje samo djelo često postoji i sekundarna šteta koju uzrokuje prerano i nedovoljno temeljito pripremljeno otkrivanje.

Tu treba nadodati da je dijete maksimalno potrebno zaštititi i da svaki napad predstavlja iskorištavanje djeteta. U slučaju saznanja, pa makar i samo sumnje na napad osim civilnog prava vrijedi i crkveno pravo koje je sažeto u ovom okvirnom pravilniku.

Ako se učvrsti sumnja, počinje proces obrade. Važno je da se taj proces pripremi i sprovede u suradnji sa različitim grupama stručnjaka koji profesionalno stupaju u kontakt sa žrtvom.¹⁷

3.2 Treba obratiti pažnju na sljedeće

- Zadržati mir.
- Ne poduzimati ništa prenaplo.
- U slučaju seksualnog zlostavljanja nitko ne može sam pružiti pomoć. Potrebna je suradnja s različitim osobama za pomoć i institucijama.
- Djeci i omladini uglavnom treba puno vremena da progovore o zlostavljanju (često to mogu tek nakon godina ili desetljeća) i rijetko kažu sve odjednom.
- Treba uzeti u obzir da su djeca odnosno mlade osobe često zavisne o počiniocu, da ih on može staviti pod pritisak i da mu žele biti lojalni.
- Konfrontacije sa sumnjom ne smiju biti preuranjene da bi se izbjeglo stvaranje pritiska na žrtvu da ništa ne kaže i prekidanje kontakta sa osobom za kontakt.
- Konfrontacijski razgovori održavaju se tek u procesu otkrivanja koji moraju planirati i sprovesti profesionalni pomagači.

3.3 Podupiranje pogođene osobe

U institucijama koje se suoče sa zlostavljanjem u svojoj oblasti često dolazi do jedne vrste „institucionalnog šoka“. Takav šok doživljava i okolina žrtava i počinioca.

Rođaci, prijatelji, poznanici i kolege sa zaprepaštenjem, nevjericom i zbunjenošću reaguju na informaciju o seksualnom zlostavljanju u svojoj okolini, obitelji, zajednici ili instituciji. Niz pitanja koji kreće od preneražene izjave „To jednostavno ne može biti istina!“ do samooptužujućeg pitanja „Zašto nitko od nas nije ništa primijetio?“ ili „Zašto se ranije nije ništa i okolina žrtve i počinioca mora boriti sa savladavanjem poduzelo?“ pokazuje da se često traumatskih iskustava.

Privremeno oslobođanje od službe pretpostavljenog počinioca uvijek ostavlja veliku prazninu u župi ili instituciji. Prezir i solidarnost, suosjećanje i sumnja stvaraju buru emocija koju mnogi ne mogu savladati.

Ordinarij odnosno osoba koju on za to zaduži u okviru svoje nadležnosti brine za to da se pogođenim osobama iz okoline ponudi odgovarajuća potpora i pomoć (npr. nadzor, coaching, pravni savjet itd..)

¹⁷ Npr. učitelji, odgajatelji, socijalni radnici, stručnjaci specifične institucije za savjetovanje...

4 Odredbe za nositelje odgovornosti

4.3 Za župu

Župnik ili osoba njegovog pravnog ranga kao vođa zajednice snosi posebnu odgovornost za svoju zajednicu. Zato se on mora pobrinuti da svi župni radnici u glavnoj ili honorarnoj službi budu informirani o odredbama i direktivama za ponašanje za prevenciju zlostavljanja. U svojoj funkciji on prigodom povrede odredbi i direktiva za ponašanje mora sprovesti odgovarajuće konzekvence.

Dio mjera za sprečavanje seksualnog zlostavljanja predstavlja opsežno interno informiranje. Iz tog razloga bi se župno pastoralno vijeće najmanje jednom u svom mandatu trebalo baviti ovom temom. Pritom bi se moglo i trebalo poslužiti podsticajima stožernog mjesta za prevenciju zlostavljanja i nasilja odn. vlastitih educiranih regionalnih osoba za kontakt i informiranje o toj temi.

Važno je uključiti temu „blizina i distanca“ u župnu zajednicu u odgovarajućoj formi i o njoj razgovarati sa crkvenim radnicima. Upravo se roditeljima otvorenim i redovitim razgovorom o toj temi šalje jasna poruka da dobrobit djece i omladine u župi stoji na prvom mjestu.

U svakom župnom pastoralnom vijeću bi jedna osoba trebala biti zadužena samo za tu tematiku. Ta osoba podupire odgovornog svećenika u održavanju tematike aktivnom i u sprovođenju okvirnog pravilnika. Ime te osobe treba saopćiti ordinarijatu.

4.4 Za pastoral djece i omladine

U okviru pastorala djece i omladine poglavito treba obratiti pozornost na dvije teme:

Odgovorne osobe među sobom moraju obraditi temu „blizina i distanca“ i postupanje s odredbama i direktivama za ponašanje. Intenzivno bavljenje tom temom posebice je nužno za odgovorne osobe koje rade s djecom i omladinom.

Pri odabiru novih voditelja grupe treba obratiti pozornost na to da te osobe budu zreli i stabilni karakteri koji su na osnovu svojih sposobnosti prikladni za rad sa djecom i omladinom i koji su spremni na izobrazbu i usavršavanje. Sve osobe koje rade u pastoralu djece i omladine moraju proći osnovnu izobrazbu u kojoj će se među ostalim obraditi i tematika zlostavljanja i nasilja.¹⁸

4.5 Za religijsku nastavu i katoličko školstvo

Škola je mjesto na kojem se u okviru religijske nastave i u privatnim katoličkim školama dešava posebno puno kontakata između predstavnika crkve i djece i omladine.

Kontekst škole nužno je obilježen bliskom suradnjom države i crkve. U praksi to zahtjeva bazično povjerenje koje je poglavito bitno kod sumnje na zlostavljanje ili primjenu nasilja; naravno uz poštivanje primjenjivih pravnih propisa.

4.6 Za crkvenu zajednicu ili instituciju

Ovaj okvirni pravilnik obavezan je za sve crkvene zajednice i institucije u Austriji.¹⁹ U tom je smislu za njihove vođe samorazumljivo da priznaju regulative i standarde koji važe za cijelu zemlju, a koji su opisani u ovom okvirnom pravilniku. Oni se orijentiraju prema njima i poštivaju utvrđene procedure u svojoj oblasti. Trebaju sprovesti odredbe ovog okvirnog pravilnika u svojoj zajednici ili instituciji.

¹⁸ Npr. Osnovni tečaj katoličke djece ili katoličke mladeži.

¹⁹ Tu se misli na npr. crkvene udruge, zajednice slične redovničima, konvikte, crkvene zaklade, crkvene bolnice itd.

Pravila za postupanje

**sa osobama optuženima
za seksualno zlostavljanje i nasilje**

Područje primjene

§ 1 Ovaj Pravilnik važi za radnje seksualnog zlostavljanja i/ili primjenu nasilja koje su počinili klerici, redovnici ili radnici laici glavne ili honorarne službe u institucijama rimokatoličke crkve nad maloljetnim osobama odnosno osobama kojima je potrebna zaštita ili odraslim osobama.¹

Definicije

§ 2 Pod **seksualnim zlostavljanjem** svakako se podrazumijevaju radnje opisane u članku 6. stavku 1. Normi 2. Osim toga, Pravilnik se na odgovarajući način primjenjuje i na kaznenopravno irelevantne radnje koje predstavljaju prekoračenje granica u pastoralnom, pedagoškom i skrbničkom ili njegovateljskom ophođenju sa maloljetnicima odnosno osobama kojima je posebno potrebna zaštita ili odraslim osobama.

Pod **primjenom sile** podrazumijeva se tjelesni napad, prijetnja takvim napadom ili ponašanje koje značajno ugrožava fizičko zdravlje.

Maloljetnici su kako prema austrijskom državnom pravu tako i prema katoličkom crkvenom pravu osobe koje nisu navršile 18. godinu života.

§ 3 Područje primjene iz aspekta službe: Iz aspekta klerika i redovnika pravilnik važi ako se nalaze u službi austrijske dijeceze ili podružnice reda ili ako je djelo počinjeno u Austriji. Pripadnici družbi apostolskog života i sekularnih instituta izjednačeni su s redovnicima. Obveze iz aspekta reda detaljno se reguliraju u članku 79. Kod radnika laika Pravilnik se primjenjuje samo na radnje koje izvrše u vezi sa izvršavanjem crkvene službe koja im je povjerena.

§ 4 **Ostale institucije:** Regulative su obavezne i za sve

¹ Oznake koje se odnose na osobe nezavisno o odabranoj gramatičkoj formi vrijede za osobe oba pola ako se ne radi o klericima.

crkvene zajednice i institucije u Austriji, pogotovo za one koje podrazumijevaju nadzor dijecezanskog biskupa. Regulative važe i za sve katoličke privatne škole kao i za katoličke vjeroučitelje u javnim i privatnim školama.

§ 5 **Ostali propisi:** Važenje pravilnika ne utiče na druge propise specifične za pojedine profesije poput propisa za Caritas ili propisa u oblasti bolnica i domova za djecu. Pravilnik ne utiče na primjenu propisa iz oblasti školskog prava na učitelje.

§ 6 **Ostala kaznena djela:** Slučajevi mobinga, uhođenja, seksualne ili druge diskriminacije na radnom mjestu ili drugi prekršaji protiv zakona o ravnopravnosti nisu obuhvaćeni ovim pravilima za postupanje pošto za njih postoje posebna tijela za savjetovanje i ulaganje žalbi.

Položaj optuženika

§ 7 **Pretpostavka nedužnosti:** Dok se ne dokaže suprotno u svakom slučaju vrijedi pretpostavka nedužnosti. Davanje dopusta ili privremeno oslobođanje od službe ne znači prijevremeno donesenu osudu.

§ 8 **Zaštita dobrog glasa:** U svakoj formi komunikacije treba uvažiti osobna prava optuženika, poglavito pravo na očuvanje dobrog glasa (k. 220. Zakonika kanonskog prava).

§ 9 **Pravo na saslušanje:** Ako se time ne ugrožava razjašnjavanje činjeničnog stanja ili ne sprečava istražni rad državnih organa kaznenog progona, predstavnici dijecezanske komisije razgovaraju s optuženikom. Ako je potrebno, pritom treba sprovesti mjere za zaštitu pretpostavljene žrtve. U razgovoru se optužena osoba konfrontira s onime što joj se predbacuje ili za što se sumnja i daje joj se prigoda da se o tome izjasni. Optuženik ima pravo dati pismeno očitovanje unutar primjerenog roka.

§ 10 **Pravo na obranu:** Optuženik može pozvati osobu od povjerenja. Mora ga se informirati da ima pravo odbiti iskaz.

§ 11 **Pravo na uvid u spis:** Dijecezanska komisija optuženiku mora dati na raspolaganje sve činjenice kako bi on mogao ostvariti svoje pravo na obranu. Optuženik ima pravo na uvid u spis. Predsjednik dijecezanske komisije može ograničiti uvid u spis ako pretpostavljena žrtva vjerodostojno dokaže da joj prijete šteta (usp. članak 24. Normi) ili ako su možda ugrožene druge osobe.

Konzekvence i mjere

Pomoć pretpostavljenoj žrtvi

§ 12 **Pomoć koju odmah pruža ured pravobranitelja:** Ured pravobranitelja po potrebi treba pretpostavljenoj žrtvi predložiti primjerene prve terapijske mjere za koje i preuzima troškove. Ono može uputiti i na druge prikladne institucije za savjetovanje i terapiju.

§ 13 **Financijska potpora:** Nezavisno od eventualnog zahtjeva za naknadu štete koji se mora podnijeti sudskim putem, žrtva može izraziti želju za financijskom potporom. U tom slučaju se činjenično stanje zajedno sa očitovanjem ureda pravobranitelja, dijecezanske komisije i nadležnog ordinarija prosljeđuje Nezavisnoj komisiji za zaštitu žrtava (vidi članak 25.). Ona daje preporuke za pružanje pomoći i za primjereni iznos pomoći.

Mjere koje se odmah poduzimaju u pogledu pretpostavljenog počinioca

§ 14 **Izostanak kontakta:** Ako je moguće treba spriječiti da optuženik nastavi kontakt sa osobama koje su podnijele žalbe odnosno koje su pogođene prijavljenim djelom.

§ 15 Mjere u pogledu službe:

a. **Klerici:** Ako se tijekom istraživanja učvrsti sumnja ili ako državni organi kaznenog progona pokrenu istragu, optuženiku treba savjetovati dopust ili mu u slučaju odgovarajuće hitnosti ordinarij nalaže privremeno oslobađanje od službe. Pritom može biti potrebno da mu se da uputa o mjestu boravka i zabrani stupanje u kontakt sa pretpostavljenom žrtvom i da ga se drži dalje od svih djelatnosti kojima bi se mogli ugroziti maloljetnici. Preventivne mjere kazneno pravnog karaktera prema k. 1722. Zakonika kanonskog prava i članku 19. Normi sprovode se u okviru kanonskog predistražnog postupka.

b. **Crkveni radnik laik:** Ako su crkveni radnici iz redova laika izloženi konkretnoj sumnji, ordinarij mora odmah informirati osobu odgovornu za kolektiv. On nakon očitovanja pogođene osobe mora pokrenuti potrebne korake iz oblasti radnog prava uključujući otpuštanje bez otkaznog roka ili otkaz.

c. **Honorarni crkveni radnici:** Ako se tijekom istraživanja učvrsti sumnja ili ako su državni organi kaznenog progona pokrenuli istragu treba zabraniti daljnje vršenje honorarne djelatnosti, barem one u kojoj se mogu ugroziti maloljetnici.

d. **Učitelji:** Ako su pogođeni crkveno postavljeni vjeroučitelji, vjeroučitelji u saveznoj ili pokrajinskoj službi ili učitelji u privatnim katoličkim školama, ordinarij odmah mora informirati nadležne organe školstva.

e. **Kod redovnika** koji ne spadaju u točke a–d nadležni viši poglavar mora poduzeti prikladne mjere tako da se ne mogu ugroziti maloljetnici ni na osnovu njegovog djelovanja niti mjesta boravka.

§ 16 **Skrb o optuženiku:** Ordinarij se mora pobrinuti za to da i optuženik i počinioc dobiju dušebrižničku pomoć i da se po potrebi pruži pravna i terapijska pomoć, prije svega da bi se izbjegao mogućí recidiv.

§ 17 Povratna informacija: Dijecezanski biskup odnosno poglavar reda informira dijecezansku komisiju i dijecezanski ured pravobranitelja o konzekvencama za optuženika.

Moguće konzekvence za počinioca

§ 18 Nezavisno od konzekvenci koje nastaju na osnovu crkvenog ili državnog kaznenog postupka, dijecezanska komisija može ordinariju nadležnom za pretpostavljenog počinioca (dijecezanski biskup, generalni vikar, viši poglavar reda) predložiti ograničenja i uvjete za eventualno daljnje izvršavanje njegove službe. U uvjete se među ostalim ubrajaju nadzor, terapija, boravak u prikladnoj specijaliziranoj terapijskoj kući ili djelo pokore.

§ 19 **Zabrana rada sa maloljetnicima i osobama kojima je potrebna zaštita:** U slučajevima dokazanog zlostavljanja maloljetnika počinioc se više ne vraća u pastoral gdje može stupiti u kontakt sa maloljetnicima ili osobama kojima je potrebna zaštita.

§ 20 Ako dotična osoba ostaje u crkvenoj službi, mora se zatražiti stručno mišljenje iz oblasti forenzičke psihijatrije koje mora sadržavati konkretne upute o tome da li i kako počinioc smije dalje raditi, a da ne dolazi do ugrožavanja maloljetnika. Ostanak u crkvenoj službi zavisno je i od toga da li će ono prouzrokovati opravdanu sablazan ili narušavanje povjerenja u crkvu. Odluka o eventualnim radnim oblastima, potrebnim mjerama i ograničenjima je zadaća dijecezanskog biskupa odnosno nadležnog višeg poglavara reda, pri čemu on treba uvažiti preporuke dijecezanske komisije. Zadaća je ordinarija da se pobrine za poštivanje ograničenja ili uvjeta koje je propisao. Za klerike se to odnosi i na vrijeme mirovine.

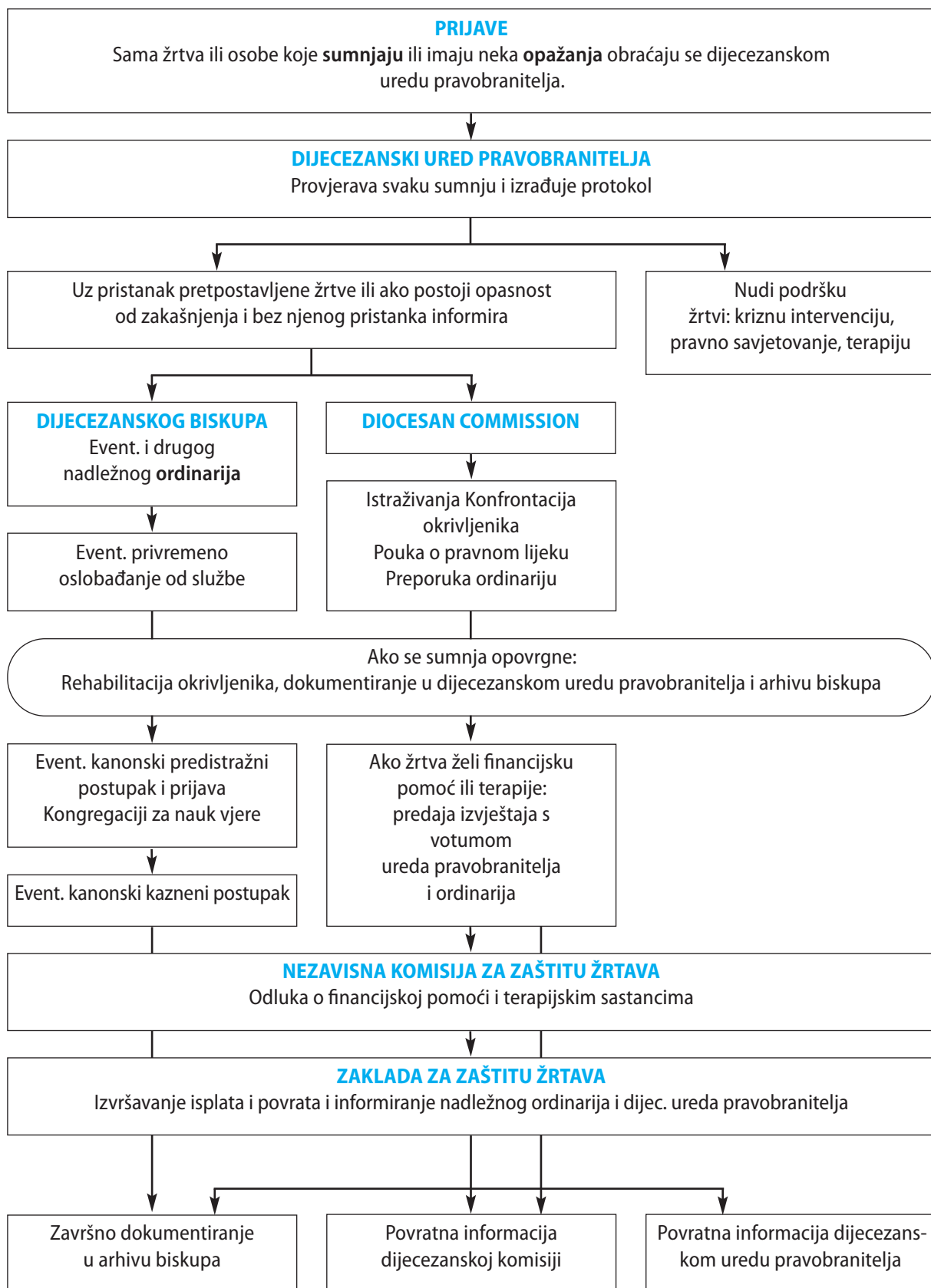
§ 21 Ako se klerika ili redovnika premješta na neko drugo mjesto u oblasti dijeceze, novi eventualnim uvjetima uz uvažavanje zakonskih propisa. Prigodom premještanja ili promjene boravišta u drugu dijecezu o tome se informira i dijecezanski biskup odnosno poglavar reda u čijoj će jurisdikcijskoj oblasti počionoc ubuduće boraviti.

Rehabilitacija

§ 22 Ako se prigovor ili sumnja pokažu nezasnovanim, poduzimaju se potrebni koraci za ponovno uspostavljanje dobrog glasa lažno optužene ili osumnjičene osobe. U to se među ostalim ubrajaju ukidanje privremenog oslobađanja od službe kao i drugih disciplinarnih mjera i prikladno informiranje javnosti i radnog okruženja okrivljenika.

Dopune

1 Shematski prikaz procedure

2 Izjava o obvezanosti okvirnim pravilnikom „Istina će vas osloboditi“

Okvirni pravilnik „Istina će vas osloboditi – mjere, regulative i pomoć u orijentaciji protiv zlostavljanja i nasilja u oblasti crkve“ Austrijske biskupske konferencije je obvezujući dokument za sve radnike/radnice u katoličkoj crkvi.

Ja..... se obvezujem

da ću u svojoj crkvenoj službi djelovati u smislu regulativa i odredbi i da ću ih primjenjivati i poštivati u svojoj radnoj oblasti. Posebno ću paziti na to da:

- se moj rad s ljudima u svim oblastima crkve odvija na osnovu poštovanja i priznavanja njihove vrijednosti.
- poštivam individualni osjećaj granice dotične osobe s kojom stupam u kontakt.
- se odgovorno odnosim s radnicima/radnicama i ne iskorištavam postojeće odnose autoriteta i povjerenja.
- se u svojoj službi orijentiram prema direktivama za ponašanje (vidi Dio B 2) i da djelujem na osnovu njih.
- se u slučaju sumnje na psihičke, fizičke i seksualne napade obratim jednoj od sljedećih institucija: dijecezanskom uredu pravobranitelja, drugoj instituciji za savjetovanje, svom službenom nadređenom ili ordinarijatu da bi s njima dogovorio daljnje postupanje.
- se stalno bavim tom problematikom i stičem odgovarajuća znanja.

Ime:

Datum rođenja:

Crkvena institucija:

Potvrđujem da mi je odgovorna osoba dala na znanje okvirni pravilnik „Istina će vas osloboditi“ kao obaveznu orijentaciju za moj rad.

....., dana

Potpis radnika/radnice

Pretpostavljena/odgovorna osoba

.....

Radniku/radnici treba uručiti kopiju potpisane izjave o obvezanosti.

Registarski broj:

3 Adresse

www.ombudsstellen.at

3.1 Dijecezanski uredi pravobranitelja

Erzdiözese Wien

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Univ.-Prof. Dr. Johannes Wancata
Untere Viaduktg. 53/2B, 1030 Wien
Tel.: +43 1 319 66 45
Fax: +43 1 515 52 2777
E-Mail: ombudsstelle@edw.or.at
Web: www.erzdioezese-wien.at/ombudsstelle

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Diözesane Ombudsstelle für die Anliegen von Kindern, Jugendlichen, Frauen, Männern, Erziehern und Lehrpersonen zum Schutz vor Gewalt und sexuellen Übergriffen und übler Nachrede
Dr. Gabriele Hintermeier
Mobil: 0676/826688383
E-Mail: ombudsstelle@kirche.at

Diözese Linz (Oberösterreich)

Ombudsstelle und Diözesane Kommission gegen Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz
Christiane Sauer M.A. / Heinz Häubl
Harrachstr. 7, 4020 Linz
Tel.: 0676/8776-5525
E-Mail: ombudsstelle@dioezese-linz.at

Diözese Eisenstadt (Burgenland)

Ombudsstelle der Diözese Eisenstadt für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch
Dr. Gabriele Kindshofer
Tel.: 0676/880 701 024
E-Mail: opfer@martinus.at

Erzdiözese Salzburg

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Mag. Karin Roth
Insight-International
Lieferinger Hauptstr. 140 / 2. Stock / Top 7,
5020 Salzburg
Tel.: 0676/87466920
E-Mail: karin.roth@insight-international.org

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Katholischen Kirche
Mag. Birgit Posch-Keller
Janneckweg 20A, 8042 Graz
Tel.: 0676/87 42 6899
E-Mail: birgit.posch@graz-seckau.at

Diözese Gurk (Kärnten)

Ombudsstelle der Diözese Gurk
für Opfer von Missbrauch und Gewalt in der Kirche
Mag. Lieselotte Wolf
Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt am Wörthersee
Tel.: 0676/8772-6488
E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-kaernten.at

Diözese Innsbruck (Tirol)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Diözese Innsbruck
Mag. Gotthard Bertsch
Schöpfstraße 39/III, 6020 Innsbruck
Tel: 0676/8730 2700
E-Mail: ombudsstelle@dibk.at
Web: www.dibk.at/ombudsstelle

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Beratungsstelle zum Schutz
vor Gewalt und sexuellen Übergriffen
Dr. Ruth Rüdisser
Bahnhofstraße 13, 6800 Feldkirch
Tel.: 0800 / 848008
E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-vorarlberg.at
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at/ombudsstelle

Militärdiözese

Dr. Nadja Rossmann
Fasangartengasse 101/VII
1130 Wien
Tel: +43 (1) 5123257 20

3.2 Stožerna mjesta za zaštitu djece i omladine

Kontakt Daten der Kinder- und Jugendschutzbeauftragten in der Katholischen Kirche Österreich

Stabsstelle für Missbrauchs- und Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Erzdiözese Wien

Mag. Martina Greiner-Lebenbauer
 Telefon: +43 1 515 52-3879 oder +43 664 515 52 43
 Web: www.hinsehen.at
 E-Mail: hinsehen@edw.or.at

Stabsstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Innsbruck

Dr. Hannes Wechner
 Telefon: +43 676 87 30 27 10
 Web: www.dibk.at/kinder-jugendschutz
 E-Mail: kinder-jugend-schutz@dibk.at

Stabsstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Graz-Seckau

Mag. Ingrid Lackner
 Telefon: +43 316 8041 265 oder +43 676 8742 2383
 Web: www.jungekirche.info/praevention-von-missbrauch-gewalt
 E-Mail: ingrid.lackner@graz-seckau.at

Stabsstelle für Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Diözese Linz

Mag. Dagmar Hörmandinger-Chusin
 Telefon: +43 732 7610 33 43
 Web: www.ansprechen.at
 E-Mail: dagmar.hoermandinger@dioezese-linz.at

Kontaktstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Gurk

Rolanda Honsig-Erlenburg
 Telefon: +43 463 58 77 24 00 oder 0676 8772 2400
 Web: www.kath-kirche-kaernten.at
 E-Mail: kinder-jugend-schutz@kath-kirche-kaernten.at

Kontaktstelle für Gewaltprävention für Kinder, Jugendliche und Erwachsene der Diözese Feldkirch

Mag. Stefan Schäfer
 Telefon: +43 664 2795736
 Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at
 E-Mail: stefan.schaefer@fga-lg.at

Servicestelle für Präventions- & Bildungsarbeit der Erzdiözese Salzburg

Mag. Wolfgang Hammerschmid-Rücker
 Telefon: +43 662 8047-7580 oder 0676 8746 7582
 Web: www.kirchen.net/NaeheundDistanz
 E-Mail: naeheunddistanz@jungschchar.kirchen.net

3.3 Nezavisno odvjetništvo za zaštitu žrtava

Unabhängige Opferschutzanwaltschaft:

1010 Wien, Bösendorferstraße 4/3/ Tür 18
waltraud.klasnic@opfer-schutz.at
 Telefon: +43 664 980 78 17
 Web: www.opfer-schutz.at
 E-Mail: office@opfer-schutz.at

3.4 Zaklada za zaštitu žrtava katoličke crkve u Austriji

Stiftung Opferschutz

1010 Wien, Wollzeile 2
 Telefon: +43 664 824 37 03
 E-Mail: stiftung@opferschutz.or.at

3.5 Ostale institucije za savjetovanje

3.5.1 Österreich

Kinder- & Jugendanwaltschaft

Kontakt Daten der Bundesländer-Stellen:
 auf der Website: www.kija.at

Weißer Ring

Kontakt Daten der Bundesländer-Stellen
 auf der Website: www.weisser-ring.at

Rat auf Draht 147

Österreichs Notruf für Kinder, Jugendliche und deren Bezugspersonen (0–24 Uhr)

Opfernotruf 0800 112 112

Kostenlose und anonyme Hilfe für Verbrechenopfer an 365 Tagen rund um die Uhr
Web: www.opfer-notruf.at

Notrufberatung für vergewaltigte Frauen und Mädchen

Telefon: +43 1 523 22 22
Web: www.frauenberatung.at
E-Mail: notruf@frauenberatung.at

www.gewaltinfo.at

Plattform gegen die Gewalt

Telefonseelsorge 142

0–24 Uhr, Beratung

www.maenner.at

Links zu Männerberatungen und Männerbüros in Österreich

3.5.2 Wien**Wiener Netzwerk gegen sexuelle Gewalt an Mädchen, Buben und Jugendlichen**

Information – Beratung – Therapie – Prävention
Web: www.wienernetzwerk.at

Kriseninterventionsstelle

Lazarettgasse 14A, 1090 Wien
Telefon: +43 1 406 95 95
www.kriseninterventionszentrum.at

Beratungsstelle TAMAR

1200 Wien, Wexstraße 22/3/1
Beratungstelefon: +43 1 334 04 37
Web: www.tamar.at
E-Mail: beratungsstelle@tamar.at

Kinderschutz-Zentrum

1070 Wien, Kandlgasse 37/6
Telefon: +43 1 526 18 20
Web: www.kinderschutz-wien.at
E-Mail: office@kinderschutz-wien.at

die möwe – Kinderschutzzentrum

1010 Wien, Börsegasse 9/1
Telefon: +43 1 532 15 15
Web: www.die-moewe.at
E-Mail: ksz-wien@die-moewe.at

Selbstlaut – Verein zur Prävention von sexuellem Kindesmissbrauch

Berggasse 32/4, 1090 Wien
Telefon: +43 1 810 90 31
Web: www.selbstlaut.org
E-Mail: office@selbstlaut.org

Verein Ninlil

Gegen sexuelle Gewalt an Frauen mit Lernschwierigkeiten und Mehrfachbehinderung
1110 Wien, Hauffgasse 3–5
Telefon: +43 1 714 39 39
Web: www.ninlil.at
E-Mail: office@ninlil.at

3.5.3 Niederösterreich**Die Möwe – Kinderschutzzentrum St. Pölten**

3100 St. Pölten, Bahnhofplatz 14/ 1. Stock
Telefon: +43 27 42 311 111
möwe helpline Nummer 0 800 80 80 88 (kostenlos und anonym)
Web: www.die-moewe.at
E-Mail: ksz-stp@die-moewe.at

Rettet das Kind NÖ

3441 Judenau, Schlossplatz 1
Telefon: +43 22 74 7844 – 0
Web: www.rettet-das-kind-noe.at
E-Mail: info@rdk.at

3.5.4 Oberösterreich**Kinderschutzzentrum Linz**

4020 Linz, Kommunalstraße 2
Telefon: +43 732 781 666
Web: www.vereinhilfekindereltern.at
E-Mail: kisz@kinderschutz-linz.at

Gewaltschutzzentrum Oberösterreich

4020 Linz, Stockhofstraße 40
 Telefon: +43 732 60 77 60
 Web: www.gewaltschutzzentrum.at
 E-Mail: ooe@gewaltschutzzentrum.at

Männerberatung des Landes Oberösterreich

4020 Linz, Figulystraße 27
 Telefon: +43 732 66 64 12
 Web: www.maennerberatung-ooe.gv.at
 E-Mail: maennerberatung.ftz.post@ooe.gv.at

Beziehungsleben.at

Partner-, Ehe-, Familien- und Lebensberatung
 der Diözese Linz
 Männerberatung bei Männergewalt
 mit 27 Beratungsstellen in Oberösterreich
 Terminvereinbarung unter Telefon: +43 732 773 676
 Web: www.beziehungsleben.at
 E-Mail: beziehungsleben@dioezese-linz.at

**Verein PIA Hilfe für Opfer
von sexuellem Missbrauch**

4020 Linz, Niederreithstraße 33
 Telefon: +43 732 65 00 31
 Web: www.pia-linz.at
 E-Mail: office@pia-linz.at

3.5.5 Burgenland**Rettet das Kind – Kinderschutzzentrum**

7000 Eisenstadt, Unterbergstraße 20
 Telefon: +43 2682 642 14
 Web: www.rettet-das-kind-bgld.at
 E-Mail: kinderschutzzentrum@rettet-das-kind-bgld.at

**Gewaltberatung Caritas
Familienzentrum Eisenstadt**

Tel: +43 676/83730-312
 E-Mail: gewaltberatung@eisenstadt.caritas.at
 Web: www.caritas-burgenland.at

Gewaltschutzzentrum Burgenland

7400 Oberwart, Steinamangerer Straße 4/1. Stock
 Telefon: +43 3352 31 420
 E-Mail: burgenland@gewaltschutz.at
 Web: www.gewaltschutz.at

3.5.6 Salzburg**Kinderschutzzentrum**

5020 Salzburg, Leonhard-v.-Keutschach-Str. 4
 Telefon: +43 662 44 911
 Web: www.kinderschutzzentrum.at
 E-Mail: beratung@kinderschutzzentrum.at

Rettet das Kind

5020 Salzburg, Warwitzstraße 9
 Telefon: +43 662 82 59 43
 Web: www.rettet-das-kind-sbg.at
 E-Mail: office@rettet-das-kind-sbg.at

3.5.7 Steiermark

Kinderschutz-Zentrum Graz
 8010 Graz, Griesplatz 32
 Telefon: +43 316 83 19 41-0
 Web: www.kinderschutz-zentrum.at
 E-Mail: graz@kinderschutz-zentrum.at

Rettet das Kind

8010 Graz, Merangasse 12
 Telefon: +43 316 83 16 90
 Web: www.rettet-das-kind-stmk.at
 E-Mail: office@rettet-das-kind-stmk.at

Kinderschutzzentrum Leibnitz Kitz

8430 Leibnitz, Dechant Thaller-Straße 39/1
 Telefon: +43 3452 85700
 Web: www.gfsg.at
 E-Mail: kitz@gfsg.at

Kinderschutzzentrum Oberes Murtal

8720 Knittelfeld, Herrengasse 23/3
 Telefon: +43 3512 75741
 Web: www.kinderschutzzentrum.net
 E-Mail: kisz@kinderfreunde-steiermark.at

3.5.8 Kärnten**Kinderschutzzentrum Klagenfurt**

9020 Klagenfurt, Kumpfgasse 20/1
 Telefon: +43 463 567 67
 E-Mail: kisz.klagenfurt@ktn.kinderfreunde.org
 Web: www.kisz-ktn.at

Beratungsstelle Don Bosco für Jugendliche und Familien
9020 Klagenfurt, Siebenhügelstraße 64
Telefon: +43 463 22 618-32
Web: www.donbosco.at

Institut für Familienberatung und Psychotherapie (IFP) der Caritas
9020 Klagenfurt, Kolpinggasse 6/2
Telefon: +43 463 567 77-0
E-Mail: ifp-klagenfurt@caritas-kaernten.at
Web: www.caritas-kaernten.at

Rettet das Kind
9020 Klagenfurt, Villacher Straße 241
Telefon: +43 463 213 03
Web: www.rettet-das-kind-ktn.at
E-Mail: office@rettet-das-kind-ktn.at

3.5.9 Tirol

Kinderschutzzentrum Innsbruck
6020 Innsbruck, Museumstraße 11
Telefon: +43 512 583 757
Web: www.kinderschutz-tirol.at
E-Mail: innsbruck@kinderschutz-tirol.at

Rettet das Kind Tirol
6020 Innsbruck, Krippengasse 4
Telefon: +43 512 20 24 13
Web: www.rettet-das-kind-tirol.at
E-Mail: office@rettet-das-kind-tirol.at

Gewaltschutzzentrum Tirol
6020 Innsbruck, Maria-Theresien-Straße 42a
Telefon: +43 512 57 13 13
Web: www.gewaltschutzzentrum-tirol.at
E-Mail: office@gewaltschutzzentrum-tirol.at

KIZ – Kriseninterventionszentrum für Kinder und Jugendliche
6020 Innsbruck, Pradlerstraße 75
Telefon: +43 512 58 00 59
Web: www.kiz-tirol.at
E-Mail: info@kiz-tirol.at

Mannsbilder – Männerberatung Tirol
6020 Innsbruck, Anichstraße 11
Telefon: +43 512 57 66 44
Web: www.mannsbilder.at
E-Mail: beratung@mannsbilder.at

3.5.10 Vorarlberg

Kinder- und Jugendanwaltschaft Vorarlberg
6800 Feldkirch, Schießstätte 12
Telefon: +43 5522 84 900
Web: www.vorarlberg.kija.at
E-Mail: kija@vorarlberg.at

IFS – Institut für Soziale Dienste
Kinderschutz
6900 Bregenz, St. Anna-Straße 2
Telefon: +43 5175 55 05
Web: www.ifs.at
E-Mail: kinderschutz@ifs.at

Beratungsstelle des Ehe- und Familienzentrums
6800 Feldkirch, Herrengasse 4
Telefon: +43 5522 74 139
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at
E-Mail: beratungsstellen-efz@kath-kirche-vorarlberg.at

Rettet das Kind Vorarlberg
6800 Feldkirch, Mutterstraße 9
Telefon: +43 664 917 14 18
Web: www.rettet-das-kind-vbg.at
E-Mail: info@rettet-das-kind-vbg.at

